

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA

LETO II. — STEV. 38

NOVO MESTO, 22. SEPTEMBRA 1951

ČETRTLETNA NAROČNINA 75 DIN

IZHAJA TRDEN KO

Obisk maršala Tita v Vojniču in Slunju

Zadružništvo je naša pot v kmetijstvu

Na svoji poti skozi Hrvateko je maršal Tito 8. septembra obiskal tudi Vojniču in Slunju, kjer se je razgovarjal s predstavniki ljudske oblasti in prebivalci o raznih vprašanjih te pokrajine, zlasti pa o zadružništvu. O zadružništvu je maršal Tito v Vojniču dejal:

»Zadruge so bistvenega pomena za našo socialistično državo. Zadružništvu se v nobenem primeru ne moremo odreči. To si morajo dobro zapomniti tisti, ki hočejo razbiti naše zadruge, morajo pa to vedeti tudi tisti, ki so stopili v zadruge, a ker niso dovolj zavedni, zdaj mislijo, da lahko po preteku treh let zadruge prav tako pošlejo zapustijo, kot so vanje prišli. Tako delajo, namesto da bi se trudili ustvariti iz svojih zadrug napredna kmetijska gospodarstva. Zadružništvo je naša pot v kmetijstvu, ker hočemo imeti v svoji agrarni državi zadosti sredstev, ki so potrebna za življenje naših ljudi. To, da sta zdaj dva sektorja v kmetijstvu, zadrugi in privatni, je le začasna narava in posledica stiske. Ko bomo postopoma ustvarili zadosti strojev, različnih tehničnih pripomočkov in drugih stvari, ki so potrebne kmetijstvu, se bo število naših zadrug povečalo, naše zadruge se bodo okrepile, zadrugi pa bodo imeli v kolektivnem gospodarstvu mnogo boljše uspehe, mnogo višjo življenjsko raven od individualnih kmetov, ki tudi sami ne bodo več hoteli ostati izven zadrug, ko bodo videli to lepše življenje.

Nikogar ne bomo silili v zadruge, nikomur pa tudi ne bomo dovolili, da bi jih razbijal. Tiste pa, ki zaradi premajhne zavednosti ali iz katerega koli drugega vzroka hočejo izstopiti iz zadruge, je treba prepričati in jim pojasniti, da bodo danes ali jutri tudi drugi kmetje v zadrugah, ker ima država letos več možnosti, da dá potrebna sredstva za njihov razvoj. V kratkem bodo te

Od tedna do tedna

Prav z ameriškano naglico so predtekli teden podpisali v San Franciscu mirovno pogodbo z Japonsko. Proti vsemu pričakovanju sovjetska delegacija ni uspela, da bi bistveno spremenila pot sedanjih dogodkov na Daljnem vzhodu. Konferenca je različno potrdila, da se zapadnim diplomatom mudi. Takoj po podpisani pogodbi z Japonsko se je namreč začela v Washingtonu konferenca zunanjih ministrov Amerike, Anglije in Francije o bodočnosti Nemčije v političnem in vojaškem pogledu, o splošnem položaju v svetu, o zadevah Srednjega vzhoda in o vprašanju sprejema Grčije in Turčije v Atlantski pakt. Zunanji ministri treh držav so se sporazumeli o tem, da bo Zahodna Nemčija dobila popolno neodvisnost v zunanji in notranji politiki. Uklenjeni bodo zavezniški visoki komisariat, ki jih bodo nadomestila veleposlanstva, okupacijske čete pa bodo namenjene odslej varnosti Zahodne Nemčije. Ameriški zunanji minister je načel na konferenci tudi vprašanje mirovne pogodbe z Avstrijo, ki po krivdi Sovjetske zveze navzlic večletnim sejam in konferencam še vedno ni podpisana.

Na Koreji dajo sedanji premiki čet v Severni Koreji in Mandžuriji slutiti, da se bo vojna še nadaljevala ali pa morda celo razširila. Vedno pogostje so tudi vesti o sovjetskih in vzhodno-evropskih »prostovoljcih« v armadi Severne Koreje. Da imajo Sovjeti in Kitajci s Korejo še vedno posebne načrte, je potrdilo med drugim n. pr. tudi to, da se je sovjetska delegacija udeležila konferencie v San Franciscu, kitajska vlada v Pekingu pa je hkrati izjavila, da je konferenca nezakonita in da bodo njeni sklepi zato neveljavni.

Naše zanimanje pa je obrnejo v tem času na razgovore treh zunanjih ministrov v Washingtonu in na konferenco v glavnem mestu Kanade Ottawi. V oba kraja je namreč odpotoval italijanski ministrski predsednik De Gasperi, ki se je namenil prositi v Ameriki za poprave italijanske mirovne pogodbe in za vrnitev Trsta k Italiji. O nenasitnem italijanskem apetitu po tujih zemljah smo že večkrat pisali. Z besno gonjo se je ves italijanski tisk zagnal v hujskaško delo proti Jugoslaviji. Naša vlada je odgovorila na politikantsko lajanje italijanskih listov, ki prinašajo še vedno sezname »zaslužnih« vojakov neslavnega fašističnega imperija, ki še zdaj, 6 let po končani vojni, dobivajo v Italiji odklopanja za njihove zločine in divjanja po naši državi, kakor na vso ostalo gonjo z uradno noto. Odločne besede maršala Tita v Splitu so zavele kakor svež veter z gora v vročo italijansko ravnino. Medtem ko smo trdili in pravimo celemu svetu, da nič tujega ne želimo, svojega pa ne damo, spletkari italijanska diplomacija naprej in skuša na vsak način odvrtiti pozornost italijanskega ljudstva od težkih gospodarskih vprašanj in vedno večje brezposelnosti, ki vlada v Italiji, s tem, da postavlja v ospredje svoje politike tržaško vprašanje kot temeljni kamen obstoja svoje države.

možnosti še večje. Kar se tiče težav, ki so nastale iz drugih vzrokov ali zaradi neizkušene ali slabega vodstva v posameznih zadrugah, so to stvari, ki jih morajo zadrugi sami reševati in popravljati.

Člani zadrug so enakopravni, imajo pa tudi vsi enako obveznost, da opravljajo svoje delo. Jasno je, da se bo tisti, ki vestno dela, jezil na tistega, ki neče delati, vendar pa zato ne smemo dovoliti, da bi zaradi tistega člana, ki neče delati, izstopil iz zadruge drug član, ki je dober in priden delavec. Nasprotno, iz zadruge je treba odstraniti tistega, ki ne dela. Zato imamo tukaj notranjo demokracijo. Tudi sovražnik naj ne bo v zadrugi, temveč izven nje. V tem pogledu se ne vdajate iluzijam, tovariši! Če bomo imeli opravka z razrednim sovražnikom, nismo še dokončali naše revolucije in še se bomo morali boriti. Vendar pa mi ne delamo po ruski metodi, ne razseljujemo celih vasi. Imamo drugo metodo in najboljše namene, ki niso fantastični. Zelo dobro vemo, da moramo ustvariti lepše življenje našim ljudem in da moramo napraviti našo deželo bogato. Zato pa morajo vsi delati, ker brez dela pošten državljan ne more ostati. Vsak naš človek, prav tako tudi zadrugi, mora vedeti, da ima obveznost do skupnosti, katere član je. Nepravilno ravnanje z njim, če je do takšnega prišlo, je treba popraviti, vendar pa se je treba tudi potruditi, da bo ta človek razumel, da se bodo stvari zboljšale in da smo premagali tudi te, ki jih imamo sedaj.

Predstavniki oblasti in prebivalci so pritrjevali maršalovim besedam ter se zahvaljevali za nasvete, a ko je nanesel pogovor na informbirojevsko propagando in na izzivanje na naših mejah in so vsi zatrjevali, da bo ljudstvo teh krajev z vso odločnostjo in poštvovnostjo branilo svojo državo in evobodo, je maršal Tito poudarjal, da moramo biti dobro pripravljeni na obrambo svoje dežele, čeprav si je naša država s svojo vlogo v vojni in s svojim poštvovalnim delom po vojni pridobila velik ugled v svetu in da danes v primeru kakšnega napada ne bi bila sama.

Napadalec bi moral z napadom na nas tegeti, da sproži novo svetovno vojno, ker se Informbiroju ozir. Sovjetski zvezi ni posrečil poskus ločiti Jugoslavijo od sveta. O notranjih sovražnikih,

Trebanjski davkoplačevalci kažejo svojo zavednost

Več krajevnih odborov v okraju Trebnje je v preteklem letu že v celoti poravnalo davčne obveznosti za leto 1950 in predplačila za leto 1951. Med prvimi in brez prišilnih izterjatev so opravili to dolžnost krajevni ljudski odbori Cirkov, Bistrica, Primeskovo, Krmelj, Sv. Križ pri Litiji in še nekateri. V večini krajevnih odborov pa so davkoplačevalci uredili davčne obveznosti povprečno nad 90%.

PRIPRAVIMO SE NA JESENSKO SETEV

Jesenska setev je pred nami. Čez nekaj tednov bomo že povsod sejali novo seme, saj je zgodnja setev najboljša. To dobro vedo tudi naši kmetje in večina naprednih gospodarjev se že pridno pripravljajo na najvažnejše jesensko delo. Da pa bo zemlja rodila čimveč in čimbolj pridelok, ni dovolj, da samo preorjemo, pobranamo in vržemo vanjo seme. Treba ji je dati vse, kar potrebuje, da nam bo z obilnim pridelkom bogato poplačala trud.

Nova uredba o odkupu kmečkih pridelkov daje kmetom vse možnosti, da na svojih zemljiščih posejajo v prvi vrsti tiste kulture, ki so se jim v dolgoletnih izkušnjah najbolj obnesle in dale najboljši pridelok. Obvezen predpis žita, ki ga bodo dobili kmetje z odločbami od krajevnih ljudskih odborov, pa bodo seveda morali upoštevati v prvi vrsti. Krajevni

116 novih udarnikov pri »Pionirju«

Gradbinci »Pionirja« so v avgustu znova dosegli lepe uspehe. Mesečno proizvodno nalogo so izpolnili s 102,7%, po vrednosti pa so plan presegli za 1,7%. Delovna disciplina je v podjetju na višini, saj so imeli v preteklem mesecu samo 0,6% upravičenih in 0,3% neupravičenih izostankov. Časten naslov udarnika je dobilo spet 116 najboljših delavcev. Pri raznih delih so »Pionirjevi« gradbinci opravili pretekli mesec 1807 prostovoljnih delovnih ur.

V tekmovalstvu za naslov najboljših je dosegla prvo mesto Tomšetova tesarska brigada, ki dela na sektorju Krško. Drugo mesto je bilo priznано Štogerjevi težki brigadi v Kočevju, tretje pa kočevski Harijevi težki brigadi. Najboljše gradbišče je v Koprivniku, v ostalem pa vodi sektor Krško in mizarski obrat v Novem mestu. K. O.

ki skušajo sejati razdor med našimi narodi, pa je maršal Tito dejal, da takšni ljudje niso vredni, da bi bili državljani nove Jugoslavije, ker jim je bolj pri srcu tisto tuje, česar niso nikoli imeli, kot pa lastna zemlja, na kateri so živeli njihovi dedji in pradedji.

V Slunju je predsednik ljudskega odbora poročal maršalu Titu, da so politične razmere v okraju dobre, čeprav ponekod še rovarijo nekateri sovražno razpoloženi ljudje. V razgovoru je maršal Tito poudaril velik pomen varovanja in razvijanja bratstva in enotnosti med narodi Jugoslavije sploh in še posebno v teh krajih. V zvezi s tem je dejal:

»Vsako takšno rovarjenje je treba zatirati, ker tisti, ki razvema nacionalno sovraštvo in šovinizem, ni prijatelj

...Ze triček prepeva — ne morem več spat
trgatev veleva — spet pojdemo brat...

ne ljudstva ne države. Nočemo, da bi naše ljudstvo krvavelo zaradi medsebojnih trenj, in moramo zatirati šovinizem tako na eni kot na drugi strani, povsod, kjer vzdigne glavo. Ne želimo si več katastrof, ki smo jih preživeli. Potrebna nam je enotnost, kajti Srbe in Hrvate je teplo isto zlo, zaradi česar morajo gojiti in varovati to s krvjo pridobljeno in v vojni prekaljeno pridobitev naše osvobodilne vojne in naše revolucije. Ne cervki ne duhovščini ne dovoljujemo, da bi netila razdor med posameznimi narodi in veroizpovedmi in sejala med ljudstvo v katerem koli kraju kali narodne nestrobnosti. Za nas je tudi to ena izmed oblik razrednega boja v današnjih okoliščinah. Zato naj duhovščina ostane na svojem terenu veroizpovedovanja in naj ne prehaja na teren razvrednjenja narodnega šovinizma, ker se moramo odločno boriti zoper vsakega posameznika, ki to dela, pa naj bo kdor koli, bodisi navaden državljan ali pa duhovnik.»

odbori morajo pohiteti in odločbe razdeliti čimprej, da bodo kmetje pravočasno vedeli, koliko žita bo treba posejati. Pri sestavljanju odločb morajo sodelovati tudi sami kmetje, da bodo te čimbolj stvarne in življenjske, ne pa samo papirnate, sestavljene v pisarnah. Krajevni odbori naj skličejo zbor volivcev, na katerih se bodo kmetje točno pogovorili, kakšne kulture bodo sejali. Razen tega pa bodo razpravljali še o drugih uredbah in obveznostih od države v prihodnjem gospodarskem letu.

Preko kmečkih zadrug si kmetje lahko nabavijo umetna gnojila, ki jih je na razpolago nekaj več kakor prejšnja leta. Bolj pereče pa je vprašanje dobrega semena. Kakovost žita je zaradi obilnega dežja ob času zorenja precej trpela, pa tudi rja mu je prizadela precej škode. Po nekaterih krajih so pa tudi elementarne nesreče povsem uničile pridelok žita. Kmetijska semenska služba za Slovenijo

V BELI KRAJINI RAZPRAVLJAJO O NOvem FINANČNEM SISTEMU

Na državnem posestvu v Črmošnjicah. Pustem gradu in drugih krajih so pretekli teden razpravljali delovni kolektivi Bele krajine o prehodu na nov finančni sistem. Za nove gospodarske uredbe je veliko zanimanje pri delavcih in kmetih, zato so bili v minulem tednu v mnogih vaseh in delavnih množični sestanki, kjer so ljudje razpravljali v osnutku novega finančnega zakona.

30 krajevnih odborov je v novomeškem okraju že zaključilo odkup žita

V 30 krajevnih ljudskih odborih v novomeškem okraju so že zaključili z odkupom belih žit. V ostalih krajevnih odborih imajo posamezniki za oddati le še malenkostne zaostanke. V okraju je bilo odkupljenih doselej 75 vagonov belih žit.

Sodelujmo v pripravljanju novih gospodarskih zakonov

Lani so začeli prevzemati naša podjetja delavski sveti in upravni odbori. Zgodovinski dogodek v razvoju svetovnega delavskega gibanja je sprožil v številnih državah izredno zanimanje za ukrepe naše vlade, s katerimi postajajo neposredni proizvajalci v resnici lastniki svojih podjetij. Da pa bodo delavci in nameščenci naših tovarn in delavnic dejansko pravi gospodarji svojih obratov, jim moramo dati v roke tudi finančna sredstva podjetij, uveljaviti moramo njihovo pravico do delitve presežka dela. Vsi delovni ljudje Jugoslavije so zato toplo pozdravili načrte za nove gospodarske zakone, ki jih je izdelala posebna komisija pri Zvezni vladi in dala pred tedni v razpravljanje našim najširšim ljudskim množicam.

Vsi dosedajni ukrepi ljudske oblasti, s njimi pa seveda tudi najnovejši osnutki

slavijo ne mislimo ustvarjati privilegiranih kast, ki bi se vzdignile nad poprečje in živele na račun tistih, ki so spodaj. Toda nagradjati moramo tako, kakor kdo zasluži. Od vsakega državljanu zahtevamo zato, da se kar najbolj trudi.

Kaj prinašajo osnutki načrtov novih gospodarskih zakonov?

Velike spremembe bodo nastale že v samem planiranju. Medtem ko smo doslej planirali vso proizvodnjo »od zgoraj navzdol« skraj do najmanjše podrobnosti (kar je bilo v prvem začetku planskega gospodarstva tudi potrebno), pa bomo v bodoče obdržali tak način »čvrstega planiranja« le tam, kjer bodo to zahtevale koristi skupnosti, n. pr. pri najvažnejših gradnjah, velikih investicijah itd. Planiranje v tovarnah, podjetjih in delavnicah pa bo sproščeno — vsak delovni kolektiv bo sam skrbel za to, da bo njegova zmogljivost kar najbolj izkoriščena. Podrobne vrste blaga, njihove oblike itd. bo podjetje planiralo samo, pri tem pa se bo seveda nujno moralo veliko bolj kark dostej ozirati na želje kupcev in trga sploh. Tu bo odločala podloga ponudbe in popraševanja.

S takim načinom dela je tesno povezan tudi nov način plačevanja delavcev in nameščencev. Novi zakon o plačah predvideva razdelitev delavcev na 7 razredov po kvalifikacijah. Doselej je znašala razlika med najnižimi in najvišjimi plačami (če upoštevamo seveda prejemke v denarju, industrijske in prehranbene bone, kar je vse predstavljalo plačo) približno 1:3. Zdaj pa se bodo gibale plače od približno 4000 do 40.000 din. Nameščenci bodo razdeljeni na 5 razredov, kjer bo odločala solska izobrazba, leta službe in strokovna sposobnost. Najvažnejša podloga za nov način nagradjevanja bo torej strokovna usposobljenost, ki bo seveda povzročila tudi precejšnje razlike v plačah visoko kvalificiranih in nekvalificiranih delavcev.

Napačno bi bilo misliti, da prinašajo novi zakoni novosti samo za delavca in nameščenca. Za kmete je izrednega pomena predlog zakona o družbenem prispeku in dalkih. Predvidena je določitev dohodka od zemljišč po velikosti posestva, njegovi vrednosti in vrstah pridelkov, ki jih posestvo stalno proizvaja. Dohodki kmeta bodo ugotovljeni na podlagi katastra (takozv. čisti katastrski dohodek). Vse, kar bo kmet pridelal čez povprečen letni pridelok, mu ne bo obdavčeno. Kakor bo delavec soudeležen na dobičku svojega podjetja ali zadrugi, na dobičku svoje zadruge, prav tako bo kmet imel koristi od večje prizadennosti, ki jo bo pokazal na svojem posestvu.

Tudi v dolenskih okrajih v teh dneh številni delovni kolektivi razpravljajo o osnutkih novih zakonov. Rudarji v Krmelju in Kanjižari, tekstilna tovarna, tovarna igrač in druga podjetja v Novem mestu, belokranjske tovarne in delavnice, podjetja v Kočevju in drugje na široko razpravljajo o posameznih predlogih zakonov. Šibkost dosedanjih razpravljanj je v tem, da se upravni odbori in sindikati preveč pogovarjajo samo o višini novih plač, vse preostalo pa poudarjajo pomen novih uredb. Redki so tudi sestanki, kjer bi delavci s svojim vodstvom vred govorili o tem, kako bi izboljšali proizvodnjo, zmanjšali stroške in s tem poskrbeli za večje dohodke, pri katerih bodo soudeleženi. Nekaterim upravnim odborom na prvih posvetovanjih niso bile jasne številne postavke osnutkov novih uredb. Treba bo še sestankov z delavstvom, da se razčisti to in ono vprašanje.

V razpravljanju o novih gospodarskih zakonih pa naj bi sodelovali vsi naši državljanji. Le tako bomo našli, kakor je poudaril maršal Tito v Mostarju, najpravišejo pot.

Posvetovanje žena-zadružnic Bele krajine

Dvig domače obrti, gospodarstva in skrb za pravilno poslovanje v kmečkih zadrugah, to je bilo predmet razpravljanja žena zadružnic na nedavnem uspešnem posvetovanju v Črnomlju. Zbrale so se delegatke kmetijskih zadrug Bele krajine. Po skrbno pripravljem poročilu tajnice Okrajne zadružne sekcije žena tovarišice Lučka Černe in podpredsednica Okrajne zveze kmetijskih zadrug tovarišica Ileniča se je razvil živahno razpravljanje.

Žene so predlagale, da bi se pozimi organiziralo več tečajev za pletenje copat in košaric iz koruznega liskanja. Taki tečaji bodo v Črnomlju, Metliki in Vinici, obiskovale pa jih bodo članice posameznih kmetijskih zadrug. Vodila jih bo 14-letna Kristina Sutlič iz Zilji, katere izdeluje izredno lepe predmete iz liskanja. Igle za šivanje bodo napravile iz ogrođa starih nerabnih dežnikov.

V Podzemlju si žene in dekleta želijo, da bi imele gospodinjki tečaj. Zato so prošle, da bi prišla k njim tovarišica Ivanka Globokar iz Petrove vase, ki je že lani vodila tam trimesečni tečaj. Na tečaju v Petrovi vasi so uporabljale za ročna dela barvane nitke iz domačega platna. Zaradi pomanjkanje prostorov in štedilnikov so pekle pecivo po večjih hišah v vasi, tečaj pa so imele zvečer. Tovarišica Globokarjeva, ki rada poma-

ga tudi drugim, je na posvetovanju dala več koristnih nasvetov. Razložila je tudi nov način vlaganja sadja s sladkim mostom in več drugih koristnih nasvetov.

Za razvoj gospodarstva so žene predlagale, da bi se redilo več malih živali, uredilo in popravilo eušilnice za sadje itd. Obnovilo se bodo tudi tkanje domačega platna, za katero dobivamo v tujini dragocene devize.

Nadalje so žene na posvetovanju sklenile, da bodo povsod, kjer je to izvedljivo, posadile plemenito vrbo, ki uspeva predvsem ob vodi in močvirjih in katere sibe se da dobro vnovčiti. Sibe teh vrb je zelo primerno za pletenje košaric in drugih predmetov. Razpravljale so tudi o kurji kugi, proti kateri je uspešno le pravočasno cepljenje.

Za boljše poslovanje kmetijskih zadrug so žene predlagale trdnješo povezavo med upravnimi odbori in uslužbenci kmetijskih zadrug. Naročalo naj bi se blago, ki ga ljudje najbolj potrebujejo.

Ob zaključku so izvolile Okrajni odbor zadružne sekcije žena, v katerem so tudi tovarišice Lučka Černe, Marija Urh, članica kmečke delovne zadruge v Metliki, ing. agronomije Danica Pavlin, Zala Stariha, Brodarčeva iz Gribelj in druge. Izvolile so tudi delegatke za zadružno konferenco v Ljubljani. R. F.

TRŠKA GORA je bila in bo partizanska

V soboto, 8. septembra so se na Trški gori pri Novem mestu zbrali prvi partizani in aktivisti v spomin obletnice propada talijanskega fašizma. Trška gora je bila znano zbirališče prvih aktivistov in borcev Osobodilne fronte že v letu 1941. V letih borbe za svobodo je bila Trška gora s svojo okoliščino vred znan partizanski kraj. To prav dobro ve tudi župnik Franc Pahulja iz št. Petra, ki je 8. septembra priredil na Trški gori, kjer se na ta dan zaradi verskih opravil in zaradi starih navad in običajev radi zbirajo številni verniki, skrbno pripravljeno cerkveno svečanost.

Župnik Pahulja je že 7. septembra prišel na Trško goro, s njim pa tudi nekaj njegovih starih soborcev in somišljenikov, ki

hovička Pahuljo, se je večji del poslušalec začel spogledovati in povešati glave. Gospod župnik Pahulja je stal vendar med njimi, oddaljen komaj nekaj metrov od govornikovega odra in ves čas partizanske proslave poslušal svojo preteklost in izdajalsko protiljudsko delovanje. Gospod Pahulja je med govornikovim naštevanjem neprestano izpreminjal barvo. To, česar nikoli v življenju ni pričakoval, se mu je zgodilo pred cerkvijo na Trški gori. Mnogi izmed faranov, ki pred leti niso mogli verjeti v »gospodovno krivdo, so na proslavi sprostili dušo svojega župnika.

Gospod župnik Pahulja dejstev partizanskega govornika ni mogel zanikati — saj jih je pred leti prostovoljno in pod težo do-

Martin Rifež iz 2dinske vasi in 58-letni Maru iz Brusnice, češ da so oznanjalske oblasti vzele župniku denar od pobranege »ofra«, za katerega je imel dovoljenje. Kdo je razširjal te laži in zaviljal resnico v umazan plašč klerikalne zlaganosti? Vsi so si podobni — Tomazlika, Rifež in Maru! Nekdo se več ali manj pomagati beli gardi in domobranec, za svobodo pa ni storil nihče toliko, kolikor je črna za noht. Maruov sin je bil ubit kot izdajalec, drugemu sinu in njemu je bilo zaplenjeno premoženje. Od tod sovražstvo do ljudske oblasti, od tod laži na Trški gori.

Laži in klevete pa sobotnega dejstva na Trški gori ne morejo spremeniti. Poleg povedanega bi moral župnik Pahulja ljudski oblasti še na marsikaj odgovoriti! Pojasnil bi morda tudi lahko, kdo je oče nezakonkega otroka neke učiteljice iz Radeč pri Zidanem mostu. Da, gospod Pahulja bo v resnici lahko pojasnil še to in ono izza vojnih let.

Po prireditvi se je večina ljudstva v največjem miru razšla in s tem dostojno odgovorila na izzivanje župnika Pahulje: Trška gora je bila in bo partizanska! Protiljudskega duhovnika — izdajalca na odloklju tučl verno ljudstvo samo, ki ni pozabilo strahot pretekle vojne, ko so razni Pahule, Smolji, Petrič, Cerlni in njim podobni gospodje v črnih oblekah izdajali tujcem lastno kri in strahopetno ilzali okupatorjeve pete!

DOMA IN PO SVETU

19 tatov koles pod ključem. V zadnjih tednih so varnostni organi izsledili in aretirali v Ljubljani 19 tatov koles. Med njimi je več ptičkov, ki so že dalj časa kradli kolesa, jih razdirali in prodajali po posameznih kosihi naprej. Takšna eta bila n. pr. Albin Bolta in Jože Kraukner, nič pa niso zaočistajali za njima Franc Fricko, Jože Susteršič in Franc Lahner ter tatiška trojka Ivo Milenkovič, Pavel Kačič in Ljubo Mladenič, ki so kradli kolesa tudi izven Ljubljane.

Prvi miniaturni motor na pogon s stisnjenim zrakom so izdelali člani spletskega ladjedelniškega Aerokluba. Motor »MM. S 2« je pri preizkušnji zelo dobro deloval in vzdržal največjo obremenitev.

Sledove človeka iz stare kamene dobe so odkrili blizu vasi Orac pri Kragujevcu v Srbiji. Raziskovalna skupina, katero je vodil profesor ljubljanske univerze dr. Srečko Brodar in znanstveni sodelavec arheološkega inštituta Srbije akademije znanosti dr. Branko Gavella, je v votlini

pod Jerininim Brdom nad Lepenico našla naselbino iz paleolitske (stare kamene) dobe. Odkritje je dogodek izrednega pomena, ki bo vzbudil tudi zanimanje tujih strokovnjakov. Saj so takih naselbin našli doslej na svetu komaj okrog 16.

Ražen stvari iz kamena in kosti, ki jih je uporabljal človek stare kamene dobe za svoje orodje in orodje, so odkrili tudi velike količine okamenelih kosti živali, jameške medvede, mamuta, jameške hišne in raznih vrst jelenov, konj in nekaterih manjših živali.

Tudi s polovico možgan gre. V Južnoafriški uniji so pred kratkim napravili uspešno operacijo, pri kateri so bolniku izrezali polovico možganov kot močno zdravilo proti božastni in drugim duševnim motnjam pri otrokih. Po tem zgledu so napravili kirurgi v Veliki Britaniji enajst takih operacij, in sicer v londonski nacionalni bolnici. O teh operacijah je poročal neki kirurg Angleškega zdravniškega društva in dejal, da so operacije pokazale, da se po takih operacijah ne spremeni inteligenca človeka. Nasprotno, bolnikova intelektualna raven se celo dvigne.

Zdravnik je prodajal otroke. Policija v Bronxu (New York) je aretirala zdravnika dr. Malvina M. Corena, češ da je ukvarjal s prodajo novorojenčkov. Baie je prodal nekega novorojenčka za 1600 dolarjev.

Odjemalcem in ostalemu občinstvu naznanjamo, da smo

preselili

SIVILJSKO DELAVNICO MLO Novo mesto

v stavbo Okrajnega magazina na Glavni trg (vhod iz Dilančeve ulice)

Čenjenim strankam se priporočamo za naročila!

Zgled za izobraževalne tečaje. 71-letna gospa Ellis Mauser je začela v New Yorku spet hoditi v šolo. Na zavodu, kjer je stara najmlajša učenka 16 let, se uči govorništvu, strojepešja, francoščine in angleščine.

3 kg težak časopis — seveda v Ameriki. Ameriški časopisi imajo tudi milijonske naklade. Dnevnik »Daily News« izhaja med tednom v 1.500.000 izvodih, ob nedeljah pa ima celo naklado 2 milijonov izvodov! Na deželi dosežejo mnogi listi tudi 100.000 izvodov naklade. Leti imajo velik obseg, ki se precej razlikuje od naših časopisov. Glavno vlogo igra seveda lov za reklamno, ki je vsiljiva in kričeča. List »Fort Worth Star Telegram« je ob svoje 100-letnici izšel na 480 straneh v nakladi 320.000 izvodov. En izvod je tehtal po 3 kg in so za naklado porabili 759 tisoč kilogramov papirja (Dolenjski list ga na primer na leto porabi do 3800 kg). — Amerika »požira« največ časopišnega papirja — vsak mesec po 400.000 ton ali 400 milijonov kilogramov. Največ surovin za čišniški (ali rotacijski) papir dobiva Amerika iz Kanade.

Največjo postajo za umetno oplojevanje živine bodo v septembru odprli v Pančevskem-Ritu blizu Beograda. V postaji, ki jo bodo nadzirali strokovnjaki veterinarskega znanstvenega raziskovalnega inštituta v Beogradu, bodo lahko oplođili vsako leto nad 10.000 krav. Postaja bo imela več bikov najboljšee pasme, od katerih bodo na poseben način jemali in spravljali seme za oplojevanje ter ga nato pošiljali v okrajne veterinarske postaje, kjer bodo veterinarji umetno oplajali krave. To je že četrta postaja za umetno oplojevanje, ki smo jo po vojni dobili v naši državi.

do Turkovih v škrjančev. Prinesel naj ga g. Šinkar. — Pozdrav 26. V. 42. »
Zaradi vse občinejšega poloma belogardistične mobilizacije je bil Janko Debeljak razočaran. Zato je novomeškemu belemu vodstvu 26. maja 1942 poslal naslednji dopis:

»G. Otok (Karel Jordan — op. S. F.). Tabor je brez hrane že dva dni. Prosim, naj prehranbeni odbor takoj preskrbi vse potrebno. Pod takoj razumem rok od najkasneje 24 ur...

Vse to naj se z voznikom prepelje na Potov vrh do posestnika Zenta. V teku jutrišnjega dneva. Ako Novo mesto ni zmogni niti prve partije prehrane preskrbeti, mi to javite potom kurirja, da pošljem fante na domove, jaz pa se peljem v Ljubljano na poštarnico.«⁸⁷

Majorju Karlu Novaku v Ljubljani pa je Janko Debeljak istočasno poročal:

»Gospod komandant!

V smislu Vše naredb, naj se dvignejo fantje v vseh onih vaseh, katere smatram za ogrožene, sem po tehtnem preudarku, spoznavajoč lokalne prilike in taktiko partizanov, odredil delno mobilizacijo mladih fantov v vseh onih vaseh, katere so bile neposredno pod komunističnim udarcem. Kakor že neštokratkrat doživeli smo zopet, da se odredbe vojnega vodstva z ne vem katere strani ne samo ne izvajajo, temveč direktno sabotirajo. Posledica tega je, da se vse, kar se podvzame, pri protivniku izve in ostane neizvedeno, v več primerih celo ogroženo. Mislim, da nosimo mi, ki smo prevzeli odgovornost za celo akcijo, že dovolj svoje kože naprodaj in da ni potreba, da bi nam jo razni mlacneži s svojo neodločnostjo ogrožali.

⁸⁷ Originalna kopija v Babnikovem arhivu.

Kierkoli gori, pomagaj!

Poverjeništvu za notranje zadeve Novo mesto je pred nedavnim izreklo nenavadno upravno kazeno. Kaznovan je bil kmet Alojz Saje iz Gaberja s 1000 dinarji, ker ni hotel poseediti svojih konj za prevoz brizgalne na kraj požara. Ker se je Saje temu upiral, je zadrževal gasilce, da niso prišli na kraj požara pravčasno, zato se je ogenj razširil in ogrožal še casednja gospodarska postopja v Pančerj grmu, kjer je povzročila požar strela.

V Uredbi zoper javni red in mir ter čuvanje ljudske imovine pri raznih naravnih nezdah, požarih itd. je rečeno, da je vsak državljan FLRJ dolžan z vsemi razpoložljivimi sredstvi pomagati pri reševanju, gašenju požarov in podobno. Znano je, da gasilske društva nimajo lastnih konj, zato se ob požaru poslužujejo najbližjih lastnikov. Konji se pri gasilskih akcijah, pri reševanju ob poplavih, potrebi in podobno lahko ponesrečijo ali poginejo. V takih primerih pa škodo povrne:

1. Če se konj ponesreči pri gasilski ali reševalni akciji in je že zavarovan pri

Državnem zavarovalnem zavodu po lastniškem, povrne škodo Državni zavarovalni zavod.

2. Če konj ni zavarovan proti poginu ali zasilenemu zakolu in se ponesreči pri gasilski akciji ali reševanju objektov in nepremičnin, ki so zavarovane pri Državnem zavarovalnem zavodu, se to upošteva pri stroških reševanja in je vključeno v odškodnino požarnega zavarovanja.

3. Če konj ni zavarovan proti poginu in zasilenemu zakolu in se ponesreči pri akciji, krije škodo Državni zavarovalni zavod iz fonda predhodnih mer. Državni zavarovalni zavod je torej prevzel nalogo, da povrne škodo zaradi pogina ali zasilenega zakola konj, če bi ta nastala zaradi gasilne akcije ali zaradi posledic reševanja. Razumljivo je, da je potemtakem odveč sleherni bojazen, kdo bo povrnil škodo pri morebitnih poškodbah konj. Dolžnost gasilcev in lastnika konj pa je, da s konji dobro ravna.

Za uporabo konj pri gasilskih vajah gornje določbe seveda ne veljajo.

Stane Arko

Lesno industrijsko podjetje

Novo mesto

POSLOVALNICE: Gozdna manipulacija Poljane, Straža, Novo mesto in Črnomelj

LESNO INDUSTRIJSKI OBRATI: Straža in Soteska

PARKETARNA: Straža

PROIZVAJAMO: jelovo in bukovno hlodovino, tešane trame, jamski les, jelovo celulozo, lubje, drva ter vse ostale gozdne sortimente

NA LASTNIH ZAGAH PRIPRAVLJAMO vse vrste rezanega lesa za domačo potrošnjo in za izvoz

NA ZALOGI IMAMO večjo količino bukovih parketov po dnevnih cenah. — Prosta prodaja za široko potrošnjo!

ZAHTEVAJTE PONUDBE!

FRANCEK SAJE:

12

Kako so dolenjski farouži ustanovili svojo belo vojsko

(Odlomek iz knjige Belogardizem)

Kaplan Babnik, ki si je v tej dobi nadel izmišljeno ime Oki, je neutrudno razposiljal povelja in sporočila. V nedeljo, 24. maja, je svojemu kurirju Mihuru Turku, študentu s škrjančev in členu Wolbangove Katoliške akcije, naročil, naj gre s nekim Kraljem na Potov vrh in tam s nimogrede k ženti Tonetu, naj vendar pripelje potovske fante v naš tabor, če jih še ni. Hkrati je Turku, postal pismo za Ivka Laha:

»Ivko! Rad bi prišel med vas, pa zenkrat še ne morem. Doma je dela preko glave. Dobro se držite. Previdni bodite pa korajzni. Zaupajmo!!! Oki.«⁸²

Janko Debeljak je 24. maja ukazal Stamenkoviču, aktivnemu kapetanu bivše Jugoslovanske vojske, ki ga je major Novak poslal iz Ljubljane, da bi prevzel poveljstvo četniške skupine pod Gorjanci, naj odide v odred:

»Dragi Stamenkovič!

Pripravi svoje stvari in pojdi na prehod z dekletom, ki Ti prinaša ta list! Obedoval boš tu (v šmihliskem samostanu — op. S. F.), a popoldne na odrejeno mesto, ker moram jaz nujno iti na vlak, vrnil pa se bom jutri popoldne. — Komandant četniških odredov.

Preber! Unič! Izvrš!«⁸³

rih sta kapetanu Stamenkoviču pojasnila njegove naloge:

»24. V. 42. G. Stamenkovič!

Popoldne pojdi v logor z vodilcem, ki ga bo odredil g. Oki (kaplan Babnik — op. S. F.). V logoru je danes popoldne 9 ljudi. Nocoj okrog polnoči pride grupa 10 ljudi s Sv. Roka. Njen vodil je že odrejen, mogoče bo ta grupa še okrepljena. To so vsi fantje iz Stopič. Ivko, t. j. fant, ki je v logoru, bo šel zvečer s patrolo na Krko, da dočaka prihod odreda iz Prečne in Mirne peči. Drugih prihodov razen manjših skupin domačih fantov iz najbližje okolice nocoj ne pričakujem.

Momentalno razporedi straže, kakor najboljše veš, a pred nočjo si ogled najbližjo okolico. Vodi! Sedanji logor ima edini namen zbiranja ljudi iz okolice, ki je dobila mobilizacijske pozive. Če smatraš, da je kraj za eno ali dve noči nesiguren, ga prestavi za nekaj sto metrov...

Od Italijanov v bližnji okolici ni momentalno nikake nevarnosti. Pazl na eventualne patrole partizanov. Izmlikaj se borbi z njimi, a eventualno njihove izvidnice likvidiraj tako, da ne bodo mogle obvestiti svojega glavnega logora o našem mestu bivanja.

⁸² Komanda čet odredov jug. vojske v Sloveniji, strogo poverljiva! Br. 28/42, originalna kopija v arhivu kaplana Babnika.

nja. To pomeni: polovi jih, razoroži in imej pod stražo. Če ne gre drugače, kolji! Čuvaj municijo. Za take stvari je nož. Eventuelna trupla sleci, ker potrebujemo obleko, in zagrobi.

Operativne naloge nimaš nikake. Pazl edino, da bo logor skrit in pripravljen za obrambo. Jaz moram nujno na pot, a vrnem se jutri in pridem jutri zvečer v logor. — Zdravo!«⁸⁴

Navodila, posebno za klanje partizanskih borcev za svobodo, so tako jasno in razumljiva, da ne potrebujejo nikakih pojasnil.

Ker se je Janko Debeljak odpeljal menda v Dobro polje h kaplanu Lavrihu, ga je medtem nadomestoval kaplan Babnik. Babnik je 25. maja po kaplanu Wolbangu kapetanu Stamenkoviču poslal več nasvetov:

»Gospodu komandantu krajevne grupe! Upoštevajoč naredb g. komandanta Jankota, da se izogibajte operativnih nalog in da je vaša naloga edino, da naj bo tabor dobro skrit in pripravljen za obrambo, in z ozirom na naredbo, ki jo je dal meni g. komandant, da v njegovi odsotnosti vršim vse mobilizacijske posle jaz:

Vas prosim, da prejmete od mene sledeče nasvete: Vsa poročila, ki prihajajo s terena, se ujema jo v tem, da se naši fantje vse preveč obotavljajo... Po mojem mnenju je nujno, da vse storimo, da se mobilizacija pospeši, in to na ta način, da bi šli vi s svojimi četniki ponoči po vaseh in pobrali tiste vpoklicance, ki sami to želijo, vse neodločne in one, ki so ostali doma pod vplivom partizanskih groženj.

⁸⁴ Originalna kopija v arhivu kaplana Babnika.

G. kaplan Wolbang Karel-Veter, ki prihaja k vam s tem pismom, vam bo dol potrebne informacije. On tudi dobro pozna krajevne razmere in terenske prilike.

Nocoj pričakujem prihod vpoklicancev iz St. Jerneja skupaj z onimi iz Potov vrha. Dalje vpoklicance iz bližnjih vasi Petanje in Mraševo. Upam, da ste poslali vodnika v Podgrad. Kaj je z onimi iz Mirne peči in Prečne? In zakaj ni prišla druga polovica iz Stopič? Menda bi jih šli kar iskat.

Prosim, pomenite se z g. kaplanom in ukrenite vse potrebno, sicer bodo vse vaše okrog taborišča v kratkem prazne oz. zasedene od partizanov. Partizani se gibljejo v smeri od Toplice proti Straži in preko Uršnih sel za Gorjance.

Danes pričakujemo prihod g. Jankota. Zelo težko ga čakam. Vas in vse četnike lepo pozdravlja Oki.«⁸⁵

Kaplan Babnik je spoznaval, da je doteden način navačenja brezuspešen. Zato je Stamenkoviču predlagal, naj po dogovoru s kaplanom Wolbangom pospeši mobilizacijo z nasilnimi pobiranjem vpoklicancev. Hkrati je še vedno upal, da bo odkod morda še prišla kakšna skupina. Prispel pa je le kaplan Šinkar z Mirnopedant. Da je bil kaplan Šinkar že v tej oboženi enoti, nam potrjuje naslednji odstavek iz Babnikovega pisma kapetanu Stamenkoviču:

»G. komandant!

Vše delo danes ponoči... (iti po fante v Potov vrh, v Podgrad — op. S. F.).

IV. Jutri 27. dopoldne moram imeti poročilo o nocojšnjih akcijah. Pošljite ga

⁸⁵ Originalna kopija v arhivu kaplana Babnika.

⁸⁶ Koncept z Babnikovim rokopisom, iz njegovega arhiva.

OB 400-LETNICI SLOVENSKE KNJIGE

VELIKI JUBILEJ

Pred pet sto leti je Gutenberg izumil tisk in tiskal prvo knjigo. Njegov izum...

govimi knjigami smo zaživeli nele s evojim narodnim telesom, temveč tudi s svojo narodno dušo.

ljij planine! Tam zemlja je naša zakipela, zahrpenela, v nebo je hotela, v višino poglajala se kot val, a v naletu pod zvezdami val je obetal.

Stiri sto let slovenske knjige — to je velik jubilej. To je štiri sto let rasti in razvoja slovenski misli in kulture, slovenske besede.

Na Vaš odgovor še čakamo

Na našo anketo, kaj mislijo bralci o Dolenjskem listu, ki smo jo razpisali pred nekaj tedni, smo prejeli doslej precej odgovorov.

Ponovno prosimo bralce in naročnike Dolenjskega lista, ki nam na anketo še niste odgovorili, da nam sporočite:

- 1. Kako ste zadovoljni z Dolenjskim listom? Kaj vam v listu ugaja, katere so njegove slabše strani?
2. O čem naj bi list še pisal? Kako ste zadovoljni z dosedanjimi podlistki?
3. Ali pozna Dolenjski list vaša okolica, kaj pravijo o njem vaši znanci in prijatelji?

Uredništvo DOLENJSKEGA LISTA

našem jeziku tiskane knjige! Bile so ekromne na pogled, toda kakšno globoko brazdo je z njimi zaoral oče naše književnosti.

Stiri sto let slovenske knjige! Kako dolga in kako svetla pot! Pot naše knjige in besede. Na začetku stoji oče Trubar s svojim drobnim Abecednikom.

Louis Adamič in Študijska knjižnica v Novem mestu

Zelo nas je potrla vest o tragični smrti Louisa Adamiča. Ker je bil dolenjski rojak, je bila naloga naše knjižnice, da si priskrbi knjige tega priznanega ameriškega pisatelja.

IZ TRUBARJEVIH TEKSTOV

Iz predgovora

Vsem Slovencem... Lubi kersčeni! Jest sem le te štuke iz svetiga pisma (inu nih izlage v te pejsni zložene) katere vsaki zastopni človek kir hoče vnebu priti...

O vremenu in letnih časih

Na večer erdeče nebu pomeni: vreme bo lipu. Sveti Klemen zimo daje, Petrov stol pomlad izgane. Sveti Urban ta letuje, Sveti Jernej jesenjeje.

Sent Vid ima dan neraldši, Lucija pak ner ta kratši, spet Vid ima nuč nermanso, šent Lucija pak neraldšo.

O krivični gospodi

Katera gosposčina, mala oli velika, nemilostivu s stujemi kmeti inu pokorniki okuli hodi, po sili ino po krivini tu nih jemle, prevetlike sture inu tlake nalagajo.

KOVINARSKA DELAVNICA MLO NOVO MESTO. Sukljetova (naspr. »Stemburjac«). Telefon štev. 156. Izvršuje vsa ključavničarska, kleparska in delno kovaška dela.

Izognite se sitnosti in opominskim stroškom. 11. septembra je spet izšla MLADINA. ŠTIRINAJSTINEVNIK NA 16 STRANEH. Bogata vsebina z domačo povestjo v slikah Josip Jurčič: Jurij Kozjak — slovenski janičar.

V jeseni vas vabijo ŠMARJEŠKE TOPLICE pri Novem mestu. Preživite letni dopust ali skupinske izlete v prekrasni okolici Šmarjeških toplic. — Odpri plavalni bazen z naravno toplo vodo, zaprte zdravilne kopeli. — Ugodne prometne zveze!

Tu se je zgodba o ubežnem jetniku Grudnu za Italijane in naše stražarje končala. Zandar Plesničar ni Italijanom za svoj greh nikoli zadostil, niti on, niti Italijani pa tudi nikoli izvedeli, kdo in kaj je bil pravzaprav človek, ki jim je utekel v tako temnih okoliščinah.

med njimi tudi komisarja Mihelčiča, ki so ga Italijani kasneje ustrelili kot prvega talca v naši deželi. Plemberški kmet pa je prav tisti dan tičal zopet pri karabinjerjih v Stopičah. Runko in Košir sta se izdajalčevi ženi izkazala za laška agenta in polzvedovala po upornikih, da bi se grešnost izdajalčeve bajte razgalila do kraja.

Ge pa bi koga vendarle gnala radovednost, bi moral o tistem razburljivem pobeju kaj več povprašati še pri vrlih ljudeh v bližnji vili »Cebelici« in vrtnarjevih hčerah na Brodu, kjer se je begunec, še ves slab, teden dni skrival v gostem ločju ob reki. Mnogo tega pa je odnesel s seboj tudi redovni brat Kazimir, ko je nekoga polnetnega dne mirnapeški kaplan Šinkar pripeljal ponj karabinjerje z nasajenimi bajoneti.

Okrajna zveza kmetijskih zadrug Črnomelj

Telefon uprave št. 35

Telefon trgovskega
podjetja št. 16

Skrbi za dvig kmetijske proizvodnje in organizacijo združništva. Posreduje preko lastnega trgovskega podjetja odkup in prodajo kmetijskih pridelkov svojim članic-kmetijskih zadrug in jih oskrbuje z industrijskim potrošnim blagom

KMETIJSKI SVETOVALEC Kako bomo odpravili snet in druge bolezni z naših žitnih polj

Snet na pšenici, ječmenu in ovsu skoraj vsako leto zmanjšuje pridelavek teh rastlin. Vsako od teh žit napada tipična vrsta sneti: trda in prašna snet. Prašna snet je po naših poljih redkejša, pa tudi borba proti njej je težja, na malih kmetijskih gospodarstvih skoraj neizvedljiva.

Povzročitelj prašne sneti je v samem semenu. Kadar seme vzkljuje, se rastlina razvija normalno naprej, dokler se iz klase. Klasi se najprej pojavijo iz obolelih rastlin. Spomladi opazimo najprej črne klase, medtem ko se zdravi seje razvijajo. Ko začne cveteti zdrav klas, pade črna tros prašne sneti na cvet in se ustali v plodu, ker prezimi. Drugo leto se razvoj te sneti spet pojavlja. Iz obolelega je razvidno, da se prašna snet ne bo dala uničiti niti z napraševanjem niti z močenjem. Edino sredstvo je namakanje v vroči vodi pri 50—52 stopinjah Celzija. Ta toplota v desetih minutah uniči bolezen, ne uniči pa kaljivosti. Delati je treba s termometrom in pod strogim vodstvom. Uničevanje prašne sneti bi lahko organizirali semenski odedki pri splošnih kmetijskih zadrugah, državna posestva in kmečke delovne zadruge.

Delo ljudske knjižnice v Ribnici

Ljudska knjižnica v Ribnici, ki deluje že pet let, je dosegla precejšnje uspehe. Sedaj ima okoli tri tisoč knjig in 500 članov. Posluje trikrat na teden ter zalaga trg in okolico z dobrim čitvom. Največ knjig si izposojajo dijaki, uslužbenci in delavci. Za razvoj knjižnice, ki je zrasla takorekoč iz nič, imata največ zaslug tovarišici Sadejevi, ki vestno opravljata knjižničarsko delo. T. F.

Obiščite

invalidsko podjetje

slaščičarno

na Glavnem trgu v Novem mestu!

Prvovrstne slaščice stalno na zalogi!

Narod si bo pisal sodbo sam

Vladimir Dedijer — »DNEVNIK«, drugi del

(Nadaljevanje)

Dalje opisuje pop Vlado, kako se je mudil v štabu neke slovenske divizije in kako je drugo jutro srečal Sercejevo brigado (Serce, jugoslovanski podpornik, padel kot heroj): »V vasi Podop našletimo na Sercejevo brigado. Borec so veseli, čeprav so trudni in neprespani. Vso noč so se borili s plavogardisti, ki so se bili zaprlj v neko trdnjavo in se obupno branili. Naši so streljali nanje s topovi iz razdalje 20—100 metrov od trdnjave. Topovi so poslojpe napol porušili. Tovariši naju vodijo in nama kažejo ujete plavogardiste, ki jih je 140. Ljudska mržnja do plavih se očito kaže v Novi vasi. Zenske so navalele nanje in jih hotele razgrgati z zobmi. Hodile so med vrstami ujetnikov in kazale s prstom izdajalce. »Te je treba postreliti! Izdajali so nas Italijanem.«

Bivša jugoslovansko-italijanska meja je prazna. Tu so v skalo narejeni podzemni bunkerji z dvigali. Naši so nalezeli na razorožene Italijane.

»Nobenega sledu njihove včerajšnje nadutosti, kakor da to ni tista včerajšnja vojska, ki je ropala in pobijala po mestih in vaseh Slovenije in vse Jugoslavije... Ustavili smo se pri kasarni,

bled italijanski vojak pa je stopil k meni.

»Partigiano, pop, mangiare, mangiare...«

In dal sem mu jesti...

V Mošunu govorim z otroki. Oči se jim iskre od veselja in veselo govorijo: »Zdaj se nam ni treba več učiti italijanskega jezika... Mi, Slovenci, imamo svoj jezik... Vidiš naše zastave!«

Tu je bil italijanski kapetan, bivši socialist, advokat Bianchi iz Milana. Zdaj ostane v naših vretah, da se bo boril proti Nemcem. Pripoveduje, kako dobro je delala naša obveščevalna služba. V avgustu je bil na Sušaku tajni sestanek italijanskih oficirjev, kjer so dobili navodila za ofenzivo proti partizanom. Po vrnitvi v Novo mesto pa ga je dva dni pozneje vprašal neki otrok:

»Ali tudi vi sodelujete v ofenzivi proti partizanom, ki se bo začela te dni?«

Pred to ofenzivo je prišel Mussolini v Gorico, imel je grozilen govor in poslal je 60.000 Italijanov. Ta ofenziva ga je veljala mnogo mrtvih in ranjenih, v denarju pa 360 milijonov lir! Partizani pa so imeli v tej ofenzivi 100 mrtvih ter 200 do 300 ranjenih in poškodovanih. Ljudstvo je mnogo pretrpelo. Cele vasi so bile po-

Še enkrat: V naših gozdovih mora biti red!

Članek z naslovom »Škodljivo gospodarstvo v gozdovih«, ki je bil objavljen v »Slovenskem poročevalcu« letos 6. septembra in v katerem piše — navaja nekatere podatke o škodi v gozdovih gozdnega gospodarstva Novo mesto, povzročeni zaradi sečnje lesa po Lesno-industrijskem podjetju Novo mesto, je bil najbrž napisan v pisarni brez poznavanja dejanskih razmer in resnične škode v gozdovih sploh. Ugotovitve objavljenega članka so preveč enostranske; pozna se jim, da so vzete le iz akta državne arbitraže, ki je obravnavala spor med Gozdnim gospodarstvom in Lesnim industrijskim podjetjem v Novem mestu.

Dejstvo je namreč, da je stvarna škoda mnogo večja kakor pa je bila obravnavana v primeru pred državno arbitražo. Da bi vso krivdo na drugi strani metali samo na celoten kolektiv Lesno-industrijskega podjetja, od katerega je velik del zaposlen v lesni predelovalni industriji in nima nobene zveze s škodo v gozdovih, bi bila prav tako enostranska trditve. Državna arbitraža je v tem primeru razsodila spor dveh strank in eno izmed njihju obsodila na podlagi zaslišanja prizadetih in ugotovitev.

Dolenjsko gozdno gospodarstvo je prvotno naračunalno oz. ocenilo škodo, ki je bila napravljena na sečiščih, na pet in pol milijona dinarjev. Prav gotovo tudi

ta znesek ni bil verna slika dejanske škode v gozdovih, ki je znatno večja od spornega in tožnega zneska. Pred državno arbitražo se je obravnavala samo škoda, ki je bila povzročena na sečiščih. Koliko pa je škoda zaradi propadlega posekanega lesa, ki je v preteklih letih zgnil v gozdu — tega ni obravnavala državna arbitraža, niti ne navaja tega piše članka. Vendar pa je treba tudi o tem spregovoriti resno besedo.

Nedvomno je v povečani sečnji lesa v zadnjih letih in v občutnem pomanjkanju delovne sile ter tehničnih pripomočkov treba iskati glavni vzrok, da se predpisi o pravilni sečnji gozdov niso pravilno izvajali. Škoda se je povzročala že z nepravilnim izkazovanjem dreves. Ponekod se je izkazovalo preveč v živo, gozd se je razredčil in s tem odpiral uničevanju po vetru in snegu. Ker je primanjkovalo v času velikih potreb po lesu stalne delovne sile, je bilo treba zaposeliti frontne brigade. V teh brigadah so bili mnogi, ki dela v gozdu niso bili vajeni, za nadzorstvo in vodstvo brigad pa ni bilo dovolj strokovnih moči. Na območju Lesno-industrijskega podjetja Novo mesto pa je delalo največ frontnih brigad v letih 1949 in 1950.

Veliko škode je nadalje povzročalo večkratno menjavanje in izpreminjanje operativnih načrtov in zahtev po sečnji različnih vrst lesa v neprimernem letnem času. Dasiiravno so to dostikrat narekovali nujni gospodarski razlogi in potrebe izvoznega trga, bi se škoda vendarle v dostih primerih lahko preprečila, če bi odločujoči ljudje upoštevali ugovore ljudi iz proizvodnje, katerim je bilo vprašanje čuvanja gozda in proizvodnje lesa enako

pri sreju. Poglejmo samo tale primer:

V juliju 1949 je dobil direktor takratnega Gozdnega gospodarstva, ki je imelo tedaj tudi proizvodnjo, nalogo, da takoj, to je v juliju in avgustu, poseka okrog 4000 kubikov bukovne hlodovine. Vsek gozdni delavec ve, da bukovina, ki se seka v poletnih mesecih, propade že v osmih dneh, če ni v tem času posekana, razrezana in sparjena. Ugovor uvidenih ljudi podjetja (gozdarjev), ki so spoznali nevarnost velike škode za gozd in les, — podjetje ni imelo niti dovolj izvoznih sredstev niti dovolj ljudi za takojšnje odpremo in obdelavo take količine bukovine! — je imel za posledico: grozno strogega ukora za direktorja podjetja! Les je bilo treba posekati ne glede na škodo, ki se je obetala. Brezglavi in veekakor škodljivi naboj je povzročil, da je v gozdu propadlo nad 2000 kubikov prvovrstne bukovne hlodovine!

Koliko je bilo poleg gozdnega podobnih primerov, ko se je n. pr. les sekal in padal na že posekani les, ki je propadal v gozdu. Tako je zahteval operativni plan...

Zaradi tega se mi zdi nepravilno dolžiti za nastalo škodo enostavno celoten delovni kolektiv brez razmotrivanja stvarnih dejstev kakor tudi okoliščin, ki so vplivale na nastalo škodo. Potrebno bi bilo, da bi posebna ekipa članov društva inženirjev in tehnikov gozdarske stroke pregledala vsa sečišča v dolenjskih gozdovih in ugotovila resnično stanje. Namen naj bi ji ne bil samo ugotavljanje nastale škode, ki je ni več mogoče zmanjšati, pač pa pomoč v naveštih in strokovnih navodilih za pravilno delo v bodoče. P. R.

OKRAJNO
GRADBENO
PODJETJE

»REMONT«

TREBNJE (prej »Planobnova«)

Cene zmerne,
polhitite
z nakupom!

ima na zalogi večje količine oljnatih barv, emajl lakov, žičnikov vseh dimenzij, kotnikov za okna, nasadila za vrata in različni gradbeni material

Izdelujemo: volneno blago za moška in ženska oblačila in volnene odeje

Tekstilna tovarna Novo mesto

TOVARNA VOLNENEGA BLAGA IZ MIKANE
VOLNENE PREJE

Telefon št. 31 — Brzjavljivi: Tekstilna Novo mesto
Tek. račun pri Nar. banki Novo mesto 616-43105-0

Potrošniki, zahtevajte pri nakupu naše izdelke!

žgane, mnogi ljudje ubiti in odgnani v taborišča...

Dobili smo poročilo, da se bori v vrstah goriških partizanov tudi neki italijanski bataljon Ujete Nemce je takoj poslal štabu neke naše brigade.

15. septembra zjutraj smo se napotili proti Ilirski Bistrici. Pred nami je Sercejeva — motorizirana brigada. Zopet dohitevamo in prehitavamo cele kolone Italijanov. V tej skupini je tudi komandant divizije »Leonzo« iz Novega mesta, general Cerruti. Brada mu je zrasla, hodi peš in se opira na debelo palico. Njegove stvari nosi mula. Prosi nas, da bi mu dali kaj jesti. Izstopimo iz njegovega avtomobila in mu damo jesti. Po svojem adjutantu se zahvali in pravi:

»Slovenci so velik narod.«
V Koritnici, Knežaku in Baču nas sprejme prebivalstvo z veseljem. Poveod slovenske zastave in cvetje.

Ob desetih smo prispeli v Ilirsko Bistrico, takoj za našo brigado. Zopet enak prizori: dekleta, žene in otroci se gneto okrog kamionov, oklopnih avtomobilov in tankov in ponujajo partizanom sadje, cvetje, cigarete, kruh, največ pa vina. Na vseh obrazih je videti razigranost in veselje. Vstopimo v občinsko poslopje.

V Bistrici so skladišča polna orožja, obleke in hrane. Naši kamioni začno odvažati ta vojni plen proti Mošunu. Okrog 13. nas napadejo Nemci od Podgrada. Nekoliko presenetili so nas. Krogle nam zvižgajo nad glavami. Naši stari borci pa gredo mirno, brez naglice, da zavzamejo položaje...

Nadalje opisuje pop Vlado, kako je šla skozi Bistrico skupina Srbov, Dalmatincev in Crnogorcev, ki so pobegnili iz italijanskih taborišč. Tu je srečal brata Glige Mandiča s 50 partizani iz Orižanskega bataljona, ki se v juniju 1942 niso mogli prebiti do nas, v Vrbnico, pa so jih potem ujeli.

Na koncu piše pop Vlado o umiku iz Bistrice in vrnitvi v Sotesko.

Petek, 1. oktobra
Kočevje. — V bivšem Sokolekem domu v Kočevju se je začel nocoj prvi sestanek odposlancev slovenskega naroda, zgodovinski dan v tej naši vojni. Po prvih volitvah v okupirani Evropi, po prvih demokratičnih volitvah v Jugoslaviji, so se zbrali ljudski zastopniki Slovenije, da pregledajo dosedanje delo osvobodilne fronte, da izrečejo svojo sodbo o tem, kako je OF vodila slovenski narod v tel dveh in pol leta ljudske vetaje, da se domeni in etore sklepe o nadaljnjem vojskovanju, o ukrepih, ki so potrebni, da bi prišla svoboda čimprej, da izvolijo zastopnike Slovenije za AVNOJ.

V dvorani je 562 odposlancev, med njimi največ kmetov, starih in mladih, mnogi izmed njih so v vojaških uniformah, z maščincami na ramah, videti je tudi mnogo žen; tu so ljudje iz vseh krajev Slovenije, Gorenjci, Dolenjci, Notranjci in Stajerci, tu so zastopniki bele Ljubljane, tu so delegati iz Koroške in Slovenskega Primorja. Dvorana je okrašena zelo lepo. Godba je zaigrala himno, desetina partizanov je prikoralala z vojaškim korakom na oder in začela počasi raz-

vijati slovensko belo-modro-rdečo zastavo s peterokrako v sredini. Gledal sem ljudske poslance Slovenije, gledal njihove trde tezaške obraze, gledal velikansko gelo, besede Ivana Cankarja: »Narod si bo pisal sodbo sam« in si mislil, da je napoved prišel veliki trenutek; glej, teh pet sto šestdeset zastopnikov borbene Slovenije danes v imenu vsega naroda zares piše svojo usodo, ustvarja svojo svobodno slovensko skupnost.

Nocoj je bil slavnostni del. Govoril je Vidmar, kratko, potem pa so bile poslance brziavke Stalinu, Rooseveltu in Churchill. Prečitane so bile tudi brzjavke tovarišu Titu in Vrhovnemu štabu, AVNOJ, ZAVNOH, borbeni Ljubljani in vsem drugim neosvojenim delom Slovenije. Sledili so pozdravni govori zastopnikov CK KPJ, AVNOJ, ZAVNOH, vojske, žena, mladine.

Sobota, 2. oktobra
Kočevje. — To noč je spregovorilo slovensko ljudstvo, spregovorilo je v osebi starega kmeta Franca Beceleta in stare kmetice Marije Ivančič. Vstal je Franc Becele, najstarejši slovenski narodni poslanec, vstal je kuhar, visoke postave, koščene obraze, povsem podoben Cankarjevemu Jerneju, kakor sem si ga zamisljal od zgodnje mladosti, ko sem prvokrat bral to povest. Starec je govoril po ljudsko, modro in vsem nam se je zdelo, da je prišel Jernej končno do svoje pravice, da je prišel čas, ko se je slovenski narod osvobodil sam z lastno močjo, da je prišel čas, ko si narod kuje svojo usodo.

DOLENJSKI KLERIKALIZEM - šola laži, podlosti in hinavščine

Slovenska izseljenska matca, društvo za mesebnoje stike Slovenije s slovenski izseljenec v tujini, je letos v juniju obveljela vsa naša društva, ustanove, organizacije in javnosti, da se organizirajo naših rojakov v Ameriki pritožujejo zaradi pretiranih zahtev, ki jih pošiljajo v množičnih množicah razne naše ustanove in organizacije. K tem prošnjam društvo in ustanovo iz Slovenije se pridružujejo tudi prošnje t. i. s. o. e. r. i. j. e. z. e. b. n. i. k. o. v. — SANS — Slovensko-ameriški narodni svet v Clevelandu, ki združuje v akcijah za pomoč Jugoslaviji vse ostale pomembnejše slovenske organizacije, navaja v svojem poročilu, da je njegova poglavitna naloga pomagati z vsami sredstvi, ki jih ima in ki jih bo še imel na razpolago, je slovenski skupnosti. Prošnje posameznih društev in ustanov, izmed katerih prošnja n. pr. nekateri za opremo gledališke dvorane in odra, za razne aparate, odrske zastore itd. itd., je toliko, da bi SANS potreboval milijone dolarjev, če bi hotel vsem prošnjikom ustreči. Slovenska izseljenska matca je zato opozorila javnost, da se moramo zavedati, da je organizacija naših rojakov odgovorna za vsak cent, ki ga izdajo. Njihove skromne podporne fonde so zbrali našl rojaki od človeka do človeka in morajo skrbno paziti, za kakšno pomoč jih izdajo. SANS je zato obvestil Slovensko izseljensko matco, da bo reševal samo prošnje, ki mu jih bo pošiljala izseljenska matca, medtem ko prošnje posameznikov ne bo več reševal. V doletenjski okraj prihaja leto za letom veliko paketov iz Amerike. Svojem in znanem jih pošiljajo izseljenec, ki so se pred prvo svetovno vojno in po njej izselili zaradi bede in težkih socialnih razmer stare Jugoslavije v širn svet. Mnogi izmed njih so našli zaslužek v »voljubljini deželi« in si s trdim zaračunem, varčevanjem in desetletnim trudom ustvarili tam drugo domovino. Med narodnosovobodno borbo so bili v skrbeh za stare domove in sorodnike; po svojih močeh so pomagali naprednim izseljenskim organizacijam in nas s tem podpirali, po vojni pa so mnogi odprli rok in

Mlinarji in gruntarji v borbi za ameriške pakete — V Jugoslaviji ni fotografov in rožnih vencev — O črvičku, ki živi v kamnu, a ima vinograd na Trški gori — Ameriško moko so prodajali in kupovali žganje — Čudež pod Gorjanci: 66-letna kmetica pričakuje sedmega otroka — »Dajte mi 5 dolarjev za cukur, 5 dolarjev za sveče Materi božji...« — Hudobna žena ukradla vrečo ameriške moke kmetici, ki ima samo 17 hektarjev zemlje in živi v veliki revščini... — Živa bo šla pod zemljo — Požrešnost, nevoščljivost, zloba in zavist si podajajo roke — Nevarna bolezen se širi

z iskrenimi nameni prihiti na pomoč slovenski skupnosti in posameznikom. Prav je in lepo, da pošiljajo sorodniki svojem v naše okraje pomoč v hrani, oblekah, obutvi, zdravilih in pod. Stevilne družine so te pomoči potrebne, saj so mnoge izgubile med vojno zaradi okupatorjevih zločinov svoje premoženje. Globoke rane so zasekali fašistični tujei in njihovi domači pomagači-izdajalec v naše narodno telo. Vsa komur, ki je pomagal te rane celiti, je slovenska skupnost hvaležna. Naklonjenost in dobrosrčnost izseljenec pa so začeli nekateri izkoriščati. Zahtevalo stvari, ki jih celo v Ameriki mnogi našl ljudje nimajo; prosjačilo, moledujejo in pišarjajo za živeč, obleke, ure, obutev in vrste predmetov, da bi se s prodajo ali zamenjavanjem tega blaga okoristili. Na izseljenec so se začeli obračati sorodniki iz devetega kolena; celo več: popolnoma nepoznanl ljudje so na kakršnen koli način dobili naslove, obupna pisma polna laži, zlagane »revščine«, bolezn, nesreč, skrajne bede, lakote in podobnih izmišljotin. Med njimi, ki pišejo taka pisma, je zadnji čas lepo število doletenjskih kmetov, kmetičkih gospodinj in ljudi, ki niso prav nič potrebni ameriške pomoči. Marsikateri izseljenec jim je medtem že naselil. Prav bo zato, da jih pokažemo javnosti in opozorimo na nje tudi izseljenec.

ko, priporoča pa se tudi za sladkor; na njenem posestvu pa bi lahko zrastle veliko več, če bi ne bila tako malomarna. Stara je 30 let, njen sedanji mož pa 28 — dva para krepkih rok, če jima delo ne bi smrdelo, seveda. Tako pa: pišimo po paket! Vdova belogardista Marija Barborič iz Jurne vasi št. 13 spi s 4 otroci tudi na »sami slami«. Čeprav ima 16 ha zemlje, prosi za »raztrgane otroke« vsaj nekaj obleke; vsa vas pa ve, da grede njeni otroci vedno lepo oblečeni v mesto, tako

da bi jih bila vsaka kmečka mati vesela. Vsi so zdravi, dobro razviti, starejši trije od 16—20 let pa tudi za delo sposobni. Ko berači kmetica Barborič za ameriški paket, prošnje za rožni, vences seveda ni pozabila... Na drugo struno je brenknila Režka Sušteršič iz Jurne vasi. Zahvalila se je za paket (vse ji je bilo »po volji, le tabolji čevlji so ji preozki«), nato pa takoj spet navrtala Amerikanko »vsaj za eno plauto, pa kaj slatkorja in eno mašno knjžico«...

Zavist žre in se zajeda vedno globlje

»Rojakinja Ljuba moja, zakaj niste uslišali moje mile revne prošnje kot sem v resnici zelo zelo siromašna kot sem vam že pisala. Pišite na naš kraljevni ljudski odbor če nisem v resnici siromašna... Zmeraj solze pretakam ker mi niste nič poslali in nimam kaj skuhat... Siromašna je tudi Družina Pekarek, Družina Cimprič Jožefa je tudi strašno siromašna, vdovica ima veliko otrok. Nimam kaj skuhat, da bi jeli, sem usa pokvarjena, bolana in otroci, ko sem pisala, da nimajo očeta, da je ostal v vojski mertev...«

Angela Pekarek, čuvajka v železniški čuvajnici št. 30 v Regrči vasi, pa iz svojega službenega mesta. Jožefa Cimprič iz hiše št. 21 v Jurni vasi se jezi v pismu na Muhiča, ki je velik posestnik in je dobil paket, hkrati pa piše takole: »Draga gospa, pa če ni vam všeč moja prošna dami nemorete vi kaj pomagati, mi pa pošlite od katere druge gospe naslov od take ki veste dabi rada pomagala...« Sušteršičeva priporoča Cimpričeva, Pekarekova je Cimpričina hčerka... Od vrta od vrtar, od žlahte do žlahte je romal naslov gospe Gregorčič. Zasel je tudi na Kamence in Daljni vrh.

»Zlata moja mamica, pošljite...«

»... in če pridete domov, pridite k meni prosim Vas, saj sem Vam dolžna da Vam kaj povrnem. Samo pišite, kdaj pridete, da pridemo na postajo, prinesite mi pa en patnošter, da bomo kaj molile...« Je napisala neznanj dobrotnici Regina Pepca iz Velike Bučne vasi ter pristavila:

Draga gospa, zakaj ste poslali onim bogatinom Muhič Franciški Jurna vas št. 25, ker so potem prodali blago na črno borzo, ker oni imajo dosti hrane, da jo še prodajajo... In Muhič št. 17 so bratje so spet zelo bogati, imajo žita dovolj. Dalni vrh Pepca Brudar je hči od Muhiča, Je Velika Posestnica, imela je šenice 100 Mernikov in prodaja Vaše pakete... Tudi tista hči na Potaverh Marija Kocijan je tudi hči od Muhič Jurna vas št. 25 je tudi bogata in ima dosti vina in otroke velike, so že v službi, en je krojač, 1 je kovač, jeden je mizar, tako da ni treba pošiljati paket imajo Muhičevi dosti sorodnikov v Ameriki, Muhič št. 25 so mi prodali 2 kile bele moke, pa sem delala zanjo 4 dni bolana... In tako naprej in naprej. To je pismo Ane Sušteršič, šivilje, ki ima v Jurni vasi svojo hišico, ni bila nikoli poročena in tudi otrok nima... Zavist jo žre, da se bo posušila od jeze in nevoščljivosti. Jurna vas je med pismi gospej Luciji Gregorčič bogato zastopana. Mirko Pekarek, progovni delavec na železnici, ji je pisal iz Jurne vasi št. 18, njegova žena

»... s sklenjenimi rokami Vas vzamem k sebi, kar upam da boste tudi Vi bol zadovoljni, v miru, bom že kako preskrbela za hrano... Sedaj bo moj mož čez 10 dni pršu domov, in homo šli malo v Trško goro pogledat, tam imam jast nogradček, pa na Trško goro v cerkev k naši mariji. Ravno ta teden so iz Dalgene vrha vozili moko ki ste jo Vi poslali. Bog mi je priča, da so eni med potjo prodajali moko. Seveda kjer jo imajo doma dost. Srce mi je zabolelo ko sem to zvedela solze so mi zaigrale v

»ENI IMAJO DENAR, ŽIVIJO BREZ DELA IN NAS FIKSAJO...« je napisala v svoje prebridko pismo Marija Avbar iz Dalnega vrha št. 4. Začela je takole: »Predraga gospa Cecilija! Vam sem že pisala, pa mi nič ne pišete, ne vem zakaj je to? Tudi prošla sem, da mi kaj pošlete pa do sedaj ni še nič. Zelo bi vam bila hvaležna če bi mi to uslugo napravili, da bi mi saj nekaj poslali. Jaz sem tudi bolj bolana, ker ne dobim nič kart za obleko ne za živeč. Nimam denarja, ker nič ne zaslužim, ker moram doma mamo komandirati. Če grem komu kam pomagati, pa mi da kaj, sicer veliko mi ne mora dati, ki nobeden nima veliko. Ker tukaj je zelo velika draginja nimamo denarja. Sicer eni ga imajo, kateri lahko živijo brez dela in nas fiksajo... Prosim, da bi mi pomagali, če prej, rajši bi videla...« Da bi bil paket večji, se je v posebnem pismu oglasila tudi mati Julka Avbar, Hčerka je pisala pismo s hišno št. 4, hiša pa ima številka 4/5. Mati se je poslužila seveda prave številke in vprašala, »kako je vendar s to rečjo, pošiljka je prišla, več vreč moke in sem šla, da je bila ena vreča poslana na številko 4, nastov je pa nepravilen...« V goljufiji z napačnimi številkami in hišnimi imeni se je v poplavi pisem, ki romajo na naslov Lucije Gregorčič, nekdo zmotil — zdaj pa takšna zadruga: komu vrečo moke? Pri Avbarjevih in Dalnem vrhu imajo samo 15,78 ha zemlje, od te orne komaž 4,55 ha... Pridelajo približno 60 mernikov pšenice, letos so v redu oddali 535 kg belih žit. Na posestvu živi 7 ljudi, od teh pa je eden v službi in prejema celo živilsko nakaznico.

Naslov gospe Lucije Gregorčič iz Amerike

Ni važno, kdo ga je prvi dobil; važno je to, da je naslov gospe Lucije Gregorčič romal iz rok v roke, iz žlahte v žlahto... Obredel je Stopič, Dolž, Podgrad, Jurno vas, Briljin, Koroško vas, Lakovnice, Daljni vrh, Kamence, Mirno peč, Zdinjo vas in tako naprej in naprej. Ničed od teh, ki so ji pisali, se ni vprašal: komu pišem? Samo: Amerika, Amerika! Carobna beseda, ki pomeni paket, čevlje, kilogram sladkorja, najlon-nogavice, morda celo zapestno uro in kdo ve kaj še vse! Ničed od teh, ki so pisali, lagali in beračili za »stare cunje, malo moke, pa nekaj olja, riža ali kave«, tudi ni pomislil, ali morda ne zavzujejo onstran oceana njegovega paketa trudne, žuljave roke izgaranega Slovence — izse-

ljenca, ki si je pritrgal od ust, da bi izpolnil željo »lačnega doletenjskega kmetiča, ki mu otroci čujejo in prosijo: kruha, kruha...« Na nič niso mislili bogaboječji pisari lažnivih pisem, ko so gospo Lucijo Gregorčič v prvem stavku svojih pisem prosili za rožni vences in mašne bukvice, v drugem pa za uro budiko, ženski plašč, sladkor ali kavo — prav na nič, razen na svojo pogoltnost, brezmejno požrešnost, pohlep, izkoriščanje drugih in na uživanje. »Odvč bi bilo nadaljene opisovanje. Spregovorijo naj sami... Neznani izseljenki, Slovenki Luciji Gregorčič, ki je pred 46 leti odšla iz Novega mesta, je pisala med drugimi tudi Ana Hrovatič iz Koroške vasi št. 8 pod Podgradom.

Čudež pod Gorjanci

Tole je pismo Hrovatičeve: »Draga gospa!! Najprej Vas lepo pozdravim in Vam sporočim, da sem Vaš paket dobila. Nemorem Vam popisati veselja mojih otrok, vsak svoje hlačke so držali pa vpili: te bodo moje. Vesela sem bila tudi jast in sem Vam iz vsega srca zahvalim. Nesmete mi zamirit če so se Vam drugi bol hitro zahvalili, ker jast se ne morem vzeti časa pri tolikih otrocih zmiraj se mi trije za kijkljo držijo, zvečer sem pa tako trudna da se kar zrušim na posteljo. Draga gospa nemorem Vam popisati hvaležnosti ki jo čutim v srcu do Vas, vse kar ste mi poslali bo prišlo prav če ne enemu pa drugemu ali pa tretjemu, dobila sem tudi žakel moke ki ste jo gotovo Vi poslali, od taje sele prav prišla, ker pri toliki družini mora biti že veliko da ne zmanjka otroci čejo kar naprej kruha, od gospa Vi znate molitvico telesno delo usmiljenja lačne nasitit nage oblačit.

tepli za hlačke in vpili: te bodo moje! je najmlajši sin star res šele komaj — 24 let, vendar pa verjetno že nosi hlače namesto hlačk. Kdo naj bi se sicer še pulil za hlačke v Hrovatičevi hiši, je zavito v tajinstvenost; doma živi samo pravkar omenjeni 24-letni sin. — Pustimo Hrovatičevu z njeno zlagano pobožnostjo in se ozrimo po drugih »revščini«.

16 HEKTARJEV ZEMLJE — PA LEŽIJO NA SLAMI...

Da leži z družino na slami, je pisala Gregorčičevi med mnogimi tudi Slavka Cimermančič iz Jurne vasi št. 14 pri Stopičah. Zamočala je seveda, da ima 16 ha veliko posestvo in pogrešanega moža-belogardista ter da živi že nekaj let z drugim moškim. Prosi za živeč ali oble-

Skrivnostna podoba v Stopičah - Pet dojenčkov v poštnem nabiralniku

Nezaslišana krivica se je zgodila postarici Francki Turk v Stopičah. Sirota ima — tako vsak trdi njeno ameriško pismo — 5 otrok in še bolana je (cela stopiška fara do 22. septembra 1951 tega sicer še ni vedela, vendar pa moramo verjeti postarici, ker svoje zadeve in porode pač najbolje sama pozna!), mora pa navzlic temu vestno opravljati službo, čeprav bi s 5 otroci pri svojih 30 letih skoraj že zaslužila pokojnino... Pustimo jo govoriti: »Cenjena gospa, zopet se obračam na vas, kjer še do danes nisem dobila nič glasu od vas kjer sem vas že prošla če bi mi mogli kaj poslali živeča. In kaj drugače vidim in slišim koliko dobijo ljudje cele vreče bele moke in drugih stvari zopet se obračam s prošnjo do vas kjer se res težko preživljamo jast bolana in pet otrok. Slišala sem da ste poslali Hrovatič Ivanj paket in vrečo moke ona pa ima toliko zemlje in nič otrok, so že tako veliki, da so vsi oženjeni in vojakov fraj da vsaki dan prodaja žito v Novem mestu na trgu in je tako nesramna, da prosi od vas kjer ni potrebna. Ona samo izkorišča dobrega človeka ker je zastoj od vas dobila.

Se enkrat se obračam na vas če je mogoče mi kaj pomagati se vam vnaprej zahvaljujem in prosim, da vam da Ljubi Bok že mnoga leta zdravja in življenja da boste še kateremu revežu kaj pomagali. S prošnjo in željo pričakujem odgovor kako boste ukrenili. Srčne pozdrave vam pošilja mati 5 vbogih otrok Turk Francka, Dolna Težka voda 23 pošta Stopiče pri Novem mestu Slovenija

All pa mogoče mislite da ste mi že poslali kjer tukaj je več Turku je tudi ena istega imena na Hribu.« Na to pismo naj odgovorijo Stopičani sami. Za bralce, ki kraja ne poznajo, pa samo tole: stopiška postarica je samska, vse navedbe v njenem pismu pa so do kraja zlagane.

STARO, PREIZKUŠENO SREDSTVO: IZMISLJENI OTROCI, BOLEZEN, REVŠČINA

Na to vižo je poizkusila srečo tudi Pepca Koba iz Gornje Pristave 12. Sirota ima (seveda le v pismu) »bolnega moža, 4 mlade otroke in staro mater« in za vse mora sama skrbeti. Mož pa je v resnici izučen čevljar, ki dela zdaj na posestvu in je močan ko jelen. Imata samo enega otroka in skoraj 16 ha zemlje z lepo živino. Premalo je prostora, da bi navedli pisma vseh podgorških prošnjikov. Mlinar Lajbek s Hriba je dobil 2 vreče ameriške moke. Simc Mariji s Hrušice ne manjka doma delovne sile in ji ne bi bilo treba beračiti; tudi mlinarju Kovačiču s Hriba št. 5 ne, pri katerem živi 9-letna sirota. — Marija Muhič, 17-letno močno dekle, je menda v imenu matere pisalo v Ameriko o revščini. Imajo pa lepo posestvo, trdno zidano hišo in po volji zgrajen pod. Na oknih so visele ob našem obisku na Muhičevi hiši lepe odeje, na jablani pred hišo pa se je sončila debela rumena ameriška odeja. O revščini — ni sledu... Dolga vrsta pisem je še pred nami. Pisala je Jožefa Vindišman, bogata kmetica iz Jurne vasi; Milka Ogulin in Pepca Grandlič iz Mirne peči; Jožefa Slak iz Sv. Štefana pri Trebnjem, Ana Brank iz

Zg. Šiške pri Ljubljani, sestra Vibranda — Ana Muhič iz Poljan pri Mirni peči. Ana Tomažin iz Leskoveca pri Litiji, Canzelj Ana iz Mirne peči, Marija Vidic s Hriba pri Stopičah, Ana Rajer iz Zdinje vasi, pa razni ljudje iz Bučne vasi, Kamence, Skranjč, Jurne vasi in tako naprej in tako dalje. Marija Besal, bolničarka int. oddelka bolnišnice v Mariboru, bi morala brez paketov piti grenko kavo... Cilka Avsec iz Gotne vasi je obiskala Lucijo Gregorčič na njenem domu pod Gromom in beračila: »Dajte mi 5 dolarjev, da bom imela za cukur, pa 5 dolarjev za sveče na čast Materi božji...«

Srečo so poizkušali tudi stari pomagači okupatorjev

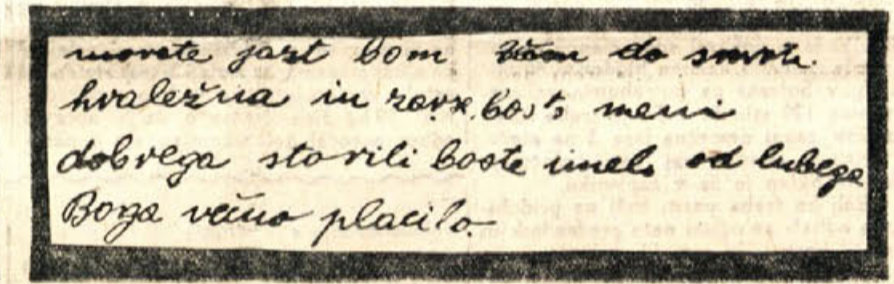
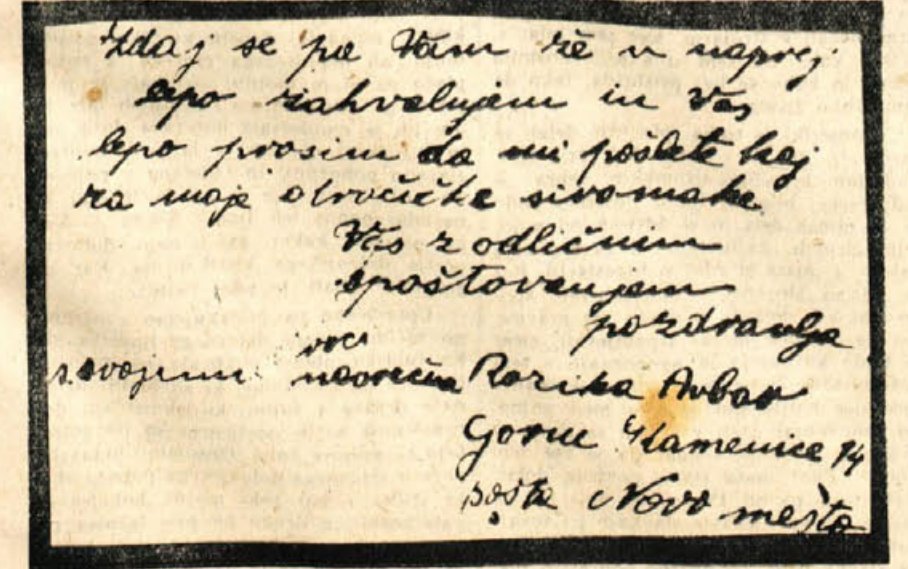
Tako je pisal Franc Brajer iz Velike Bučne vasi 12 pri Novem mestu, ki je bil leta 1946 obsojen zaradi sodelovanja z okupatorjem in domačimi izdajalci na 7 let odvzema prostosti s prisilnim delom, letos 19. junija: »... Od leta 1947 sem se nahajal v zaporu in sem kot političen obsojenec. Da sem moral vse ta čas trdo delati, mislim, da ni potrebno Vam posebej omenjati. Letos 17. maja sem prišel domov... ali sem moral takoj prijeti za delo, kjer pri nas velja načelo, da kdor ne dela naj tudi ne jej. Prav res, da ako hočem živeti, moram delati... Prišel sem domov brez obleke, kar pa sem jo imel še doma, je bila vsa odnešena... Dobri ljudje so mi svetovali, naj se obrnem na Vas... kar je v vaši moči mi pošljite, vse prav vse mi bo prav prišlo... prosim, če mi morete poslati kakšno stvar v živeču, najraje bi cukra, riža in olja, da se bom malo okrepčal kjer sem zelo opešal in ošvahal. Poprosil bi Vas prav lepo za eno uro bekarco, kjer je tako žalostno pri hiši če ni nobene ure. Vse mi je odnešeno in uničeno. Moral bom začeti novo življenje, prej je skrbel oče in mati za mene, sedaj ko sem pa že star 35 let, mi ne kaže drugega da se bom moral oženiti, kjer mama in oče sta mi pomrli... Od 7 let kazni je ljudska oblast letos odpustila Brajerju 2 letj — navzlic temu pa ni nehal lagati. Njegov oče še živi v

oče, mislila sem jast jo pa nimam za potrebo. Pa kaj čem Bog skrbi tudi za črvička v kamnu, pa bo tudi zame. Zlata moja mamica, prošla bi Vas, ako bi mogli kaj poslati Mrvar Mari je pa res potrebna, bol kod drugi...«

Veliko o revščini, nič pa o svojem posestvu, ki ima samo orne zemlje 6 in pol hektarja in ki je vrglo letos najmanj 56 mernikov belih žit, je pisala Jožefa Skubic z Daljnega vrha št. 3, ki gospodinj in očelovem gruntu. Takole je zvito zapisala med drugim: »Velocenjena gospa in Draga naša rojakinja meni neznan! Najpreje Vas iz dna srca lepo pozdravim in še lepše Vas bom pozdravljala ko bom že oni kraj groba (Oho! Lažnivci in goljufi se bodo vendar pražili v peklen-skem ognju, Jožefa, mar si pozabila na krščanski nauk?) za Vašo največjo po-zrtvovalnost ki ste mi Vi poslali vrečo moke... Se se vam priporočam če bi mi mogli kaj poslati kar živimo v revščini... Prosim Vas pošlite kar Vam je mogoče ker revnemu človeku vse prav pride (ubogi slovenski 17-hektarski reve-ži!) Vsa dan molim in prosim za vas Boga, da bi se še kaj spomnili na našo družino... (Jožefa, Jožefa, prav gotovo se boš cvrla pri hudiču!)... Nisem vajena tožiti ljudi, ker to je velik greh, ampak vseeno Vam pišem, kako je hudobna ena žena, ki mi je hotela vzeti vrečo moke ki ste mi jo vi poslali da je njena da ni moja ker je bil malo pomoten atres je bil narejen na Vas samo številka je bila prava. Ta žena je Juljana Avbar, ona dobi od svoje žlahte veliko tudi iz Amerike in vse proda tukaj po črni borzi in tako je mislila vzeti tudi to vrečo moke meni in jo prodati... Ponovimo: Julka Avbar, ki ima 15,78 hektarjev posestva, je hotela vzeti vrečo moke »ubogi« Jožefi Skubec, ki ima 16,78 ha zemlje. Dolenjski gruntarji se dajejo za vrečo ameriške moke...«

Veliki Bučni vasi. Ali namerava Brajer stopiti v »novo življenje« spet z lažni, zvijačami in goljufijo? Luciji Gregorčič je pisal med njenim bivanjem v Novem mestu tudi Karel Lindič z Mestnih njiv št. 2, ki je bil zaradi sodelovanja z okupatorjem obsojen na 5 let odvzema prostosti s prisilnim delom. Tole ji je sporočil: »... Mislim sem, da Vas bom našel kje na terenu, a nimam sreče. Sedaj ste se sami prepričali, da so pomeči dobili največ tisti, ki so jo bili malo ali nič potrebni. Tudi jaz sem Vam pisal ko sem prišel maja iz zapore in Vas prošil za kako ponošeno obleko a nisem dobil odgovora. Zaprt sem bil pa zato, ker sem bil pri domobrančih. Vendar je moja vest čista in vsakemu mirno v oči pogledam... prav lepo prosim, če imate za mene vsaj en rekel...« Vrste še ni konec. Samo v juliju, ko je bila Lucija Gregorčič že na obisku v stari domovini, je dobila v Milwaukeee 30 novih pisem, v avgustu pa 110... Od kod? Zlahta je bila pridno na delu: Bučna vas, Kamence, Brezovica, Zdinja vas, Trška gora, Jesenice, Podgrad, Gerovec, Smarjeta, Jama, Gor. Težka voda, Lakovnice, Skofja Loka, Rakovnik pri Šmihelu, Boršl pri Novem mestu, Verdun, pa spet Jurna vas, Uršna sela, Gornji Suhor pri Meliči, Mali Statnik 8, Golobinjec, Ljubljana, Vrhe, Potov vrh, Kranj itd. itd.

(Nadaljevanje na 6. strani)

KOTIČEK ZA GOSPODINJE

V anketi, ki smo jo razpisali v želji, da bi nam bralci sporočili, česa v Dolenjskem listu še pogrešajo, smo dobili precej odgovorov naših gospodinj. Skoraj vse so prosile, da bi jim v koticu za gospodinje prinašali različne praktične nasvete, recepte za vkuhanje in podobno. Z veseljem smo jim ustregli in prosili za pomoč Kmetijsko šolo na Grmu, ki je radevolje pristala na koristno sodelovanje.

V današnjem koticu dobijo odgovor tudi tovarišica, ki nas je pred dnevi prosila za recept o napravi dobre »srbske solate«. Oglasite se tudi ostale, ako želite posebnih receptov ali nasvetov!

KONSERVIRANJE SADJA V PATENTNIH KOZARCIH

Sadje se nam ohrani zaradi tega, ker smo s segrevanjem spremenili ostanek zraka v vodi, kjer pa ni zraka, bakterije ne morejo živeti.

Na dobro vloženo sadje vlijemo hladno sladkorno raztopino (1 liter vode — 20 dkg sladkorja), gumijast obroček dobro obrišemo in pritrudimo pokrovček z vzmetjo. Kuhamo v loncu, podloženem s krpami ali deščicami. Vode ne sme biti nad polovico. Česplje kuhamo 12 do 15 minut, breskve 15 do 18 minut, grozdje 10 minut in hruške 20 do 30 minut. Kuhane kozarce počasi ohladimo.

V SOPARI VKUHANE ČESPLJE

Zdrave, trdne česplje operemo in posušimo na cedilu. Večkrat jih prebemo, da pri kuhanju ne razpokajo. Nato jih trdno vložimo v čiste kozarce in nalijemo sladkorne raztopine (ne do vrha).

Sladkorno raztopino si pripravimo tako, da polijemo 60 dkg sladkorja z enim litrom vode in to kuhamo 10 minut. Umazano ob kraju kozice pobiramo z žlico.

Kozarce zavežemo z dobrim pergamentnim ali celofan papirjem. Papir zmocimo, obrišemo in napnemo na kozarce. Zvežemo pa z vrvico ali dvema gumijastima obročkoma, po vrhu pa damo še platneno krpico. Ako bi dale kozarce na dno lonca, bi nam popokali. Zato postavimo na dno deščice, krpe, seno ali slamo. Vre naj 15 minut. Ako se sadje dvigne nad sok, je znak, da je bilo sadje premalo trdno zloženo, ali pa ni dovolj prepojeno s sladkorjem. Po preteku ne-

kaj dni jih ponovno parimo samo 5 minut. Da bolj izrabimo prostor, česplje razpolovimo, odstranimo koščice ter jih take vložimo v kozarce. Sicer pa postopamo kot pri vlaganju celih.

Višnje kuhamo 12 do 13 minut. Breskve laže olupimo, če jih poparimo, razpolovimo in segrevamo 15 minut v sopari. Hruške olupimo, razrežemo na štiri dele, polagamo v mrzlo vodo in nekoliko pokuhamo v sladkorju, da se zmehčajo. Ohlajene in ocejane hruške zložimo v kozarce in jih zalijemo s sladkorno raztopino. V sopari jih kuhamo 10 do 15 minut.

ČESPLJE ZA CMOKE V ZIMSKIH MESECIH

Kuhamo 1 kg sladkorja z enim litrom vode, da je redko gostljato. Prilijemo eno osmino litra močne slivovke ali alkohola. Trdne, čisto obrisane česplje so za tako vkuhanje zelo prikladne. Ko se česplje napno, so dovolj kuhane. Pobiramo jih s penarico ter jih zložimo v kozarce. Paziti moramo, da samo prevro in ne razpokajo. Povrhu nalijemo alkohola.

MESANA MEZGA

V treh litrih vode kuhamo 10 minut 1 kg in pol sladkorja. Pridenemo 3 kg olupljenih in na drobno zrezanih hrušk, 3 kg prav tako zrezanih jabolk in ponejše še 3 kg česplj, ki jih najprej poparimo in nato olupimo. Sadje kuhamo tako dolgo, da se popolnoma razkuha in postane mezza dovolj gosta. Se gorki mezzi primešamo polno kavino žličko salicila. Še vroče nalijemo v kozarce, pustimo da se ohladi in se na vrhu naredi skorjica.

MESANA SOLATA ZA ZIMO (SRBSKA SOLATA)

Zreži na kolesčke 2 kg čebule, 4 kg paprike, 5 kg zelenih paradiznikov in 2 kg zelja. Vsako zelenjavo posebej solimo in pustimo stati 6 ur. Nato ozmemo in zmešamo ter polijemo z vrelim kisom za vlaganje. V kis uzmemo 6 ur, nato dobro ozmemo in denemo v kozarce. Tlačiti moramo prav dobro, da ne ostane vmesnih prostora. Zalijemo s kisom, na vrhu pa še malo olja. Solata je zelo okusna in jo pozimi serviramo k mesu. Prav dobra je tudi, če jo pomešamo s krompirjem.

TRGOVSKO PODJETJE

Slovenijašport

NOVO MESTO, G avni trg, tel. 52

nudi veliko izbiro telovadnega orodja, športnih predmetov in oblačil, smučarskih in planinskih čevljev ter bogato izbiro manufakturnega in konfekcijskega blaga. — Vse blago je v prosti prodaji in je na razpolago potrošnikom brez vsakršnih nakazil

Tudi n ega še marsikdo ne pozna

Nalezljive bolezni so v novomeškem okraju še vedno pogost pojav. V St. Petru pri Novem mestu so nedavno ugotovili pet obolenj trebušnega tifusa. Okužba v tem kraju je bila skoraj nujna. Vaščani že dolga leta uporabljajo dva studenca nad Krko, ki sta bila že preiskana, da njuna voda ni užitna. V oba pronica gnojnice iz vasi in eta bolj ali manj vedno okužena, zlasti pa v poletnih sušnih dneh.

Ko so v St. Petru ugotovili, da se je pojavil trebušni tifus, so bolnike takoj od-

vse preveč zanemarjajo. Posebno na vaseh srečavamo poleg starih vraz, običajev in coprnih ob boleznih tudi nezdrave predhodke, ki zavirajo odstranitev virov bolezni.

V delovno področje tovariša Moravca pa spada tudi »nizek svet«: golazni ščurki, steniče, uši, bolhe in drug nepotreben mrčes, ki mu pride pred nevarno brizgalno in razpršilnik, mora poginiti. Marsikater bolezen prepreči razkuževalec, ako ga ljudje pravočasno pokličejo na pomoč.

Tovariš Moravec opravlja svoje delo že vrsto let z zavednostjo in skorajda stalnim humorjem. Čeprav invalid, je neustrudno na nogah in koleso povedal tam, kjer je treba pomagati ljudem! In prijazen je! Celo samega sebe je narisal, ko smo ga prosili, da nam je povedal gor njih nekaj vretic o poklicu, ki ga mnogi še ne poznajo!

M. V.

pravili v bolnišnico. S tem pa nevarnost za nadaljnje okuženje še dolgo ni prenehala. Med vaščani je morda kdo, ki sicer ni bolan, ki pa nosi klice — bacile bolezni v sebi. Kako bomo to ugotovili? Kako preprečili bolezen, da ne bo zavzela takega razmaha kakor ga je v Kocvju, kjer je obbolelo nad 260 ljudi? Zapel je telefon — okrajni desinfektor ali po domače razkuževalec je moral na delo...

Rudolf Moravec je zajahal kolo. Od kar je moral oddati motor, ki so ga nato »strokovnjaki« v sosednem okraju seveda razbili, se zanaša samo na svoje zvesto železno kljuse, na nahrbtnik in naprave, ki jih ima za borbo proti mrčesu, nenagaj, golazni in nevarnim bacilom kužnih in drugih bolezni. Tako je tudi v St. Petru pregledal vas, pomagal pri preiskavi prebivalcev, razkuževal nevarna žarišča in kotišča bolezni, ki jih vedno predstavlja odprta gnojišča, slaba stranišča, nezavarovane vode itd.

Dež ali sneg, vročina ali mraz, nič ne eme ovirati tovariša Moravca, kadar ga kliče dolžnost. Če kje zbolijo človek za grizo, davico, ali drugo nalezljivo boleznijo, se ljudje okuženemu bolniku radi umikajo. Razkuževalec pa mora prav v njegovo bližino, saj je treba po prevozu bolnika razkužiti vse njegove osebne predmete, posteljno in ostalo perilo, sobo in podobno. Razkuževanje naši ljudje še

Trgovsko podjetje MLO Novo mesto

ima v svojih poslovalnicah lepo izbiro manufakturnega — galanterijskega in špecerijskega blaga, razno posodo, steklenino, sadje in zelenjavo

POSLOVALNICE: Špecerija, Sokolska ulica 2
Manufaktura in galanterija
Glavni trg 29
Špecerija, Zagrebška c. 13
Sadje — zelenjava, Breg 1

TOČNA IN SOLIDNA POSTREŽBA!

Iz pred sodišča

PIJANOST JE OBTEZILNA OKOLNOST ZA SOFERJA

23-letni sofer Marita Hočevar iz Vrha pri St. Jerneju je bil uslužen pri godnem avtopodjetju Novo mesto in je vozil s tovornim avtomobilom na progi Cerov log — Novo mesto Zvečer 24. maja t. l. sta z nekim prijateljem šla v St. Jerneju, proti 28. uri pa je Hočevar ponudil sopivu, da za s tovornim avtomobilom popelje domov proti Skočjanu. Čeprav ni imel za to nobenega dovoljenja in je bil precej vpljen, sta kmalu zdrvela po ozki, razmočeni cesti proti vasi Drama s 35-timi kilometri hitrosti. Nenaodma sta zapazila na cesti voza, zaradi česar je sofer z vso silo zavrl kamion. Ker je bila cesta spolzka, je kamion zdrsnil s ceste, pr tem pa je podrl slučajnega potnika Antona Tuška in mu zdrobil desno nogo v členku.

NA SKORAJ PET METROV SIROKI CESTI STA TRČILA

Letos 14. februarja sta se srečala na cesti skorj Vahito na Gorjaneh sofer »Cegrada« Veblo Jože, ki je vozil tovorni avtomobil podjetja, in zasebni avtopodjetnik iz Medleke Ivan Rus s svojim osebnim avtomobilom. Navzile temu, da je na tem mestu cesta široka 4,85 m, sta oba vozila tako nerodno, da sta med vožnjo trčila. Pri trčenju je potegnili seveda »kraljšo« o sebi avtomobil Ivana Rusa, ki je utrpel škodo za 35.000 din, lahke poškodbe pa sta dobili tudi obe ženski, ki sta bili v avtomobilu. Tovorni avtomobil ni bil poškodovan.

MLAKAR BO MESEČ DNI PREMIŠLJAL

Posestnik IV. skupine France Mlakar iz Zlocanja pri Skočjanu dela pri vseh odkupih preglavice odkupnim organom in ljudskemu odboru. Lani, ko je bil pridelek pšenice kot sam zadržuje prav dober, je bilo potrebno z administrativnim ukrepom izterjati njegove predpisane količine. Ob tej priliki so našli njegovo pšenico skrita v slami in kleti, snet ob drugi priliki pa so našli meso zaklanega prašiča, ki je že smrdečo. Menda še nobene obvezne oddaje ni izpolnil prostovoljno v celoti. Letos je imel predpisa 187 kg helih žit, pridelal pa je samo malenkost pšenice in še to tako slabe kakovosti, da jo je zbiralnica zavrnila.

Ker ni zadostil predpisu obvezne oddaje heliga žita, se je Mlakar 13. septembra zagovarjal pred senatom okrajnega sodišča, ki mu je prisodilo mesec dni zapore in 3000 din denarne kazni.

Remont - Trebnje
(prej »Planobnova«)

zaposli

takoj večje število zidarjev, tesarjev in pomožnih delavcev, ki bi delali pri gradnjah v okr. Trebnje. Plača po uredbi s terenskim dodatkom

Kapetan Ivo Bajt.

Industrija perila Novo mesto

IZDELUJE MOŠKO IN OTROSKO PERILO VSEH VRST V PRIZNANI KAKOVOSTI

Telefon št. 3
Bančni račun pri Komunalni banki v Novem mestu 616-1-43200-0

Tovarna učil v Črnomlju

izdeluje učila za nazoren pouk v šolah, opremo za učilnice in kabinete, dijaške domove in internate. — Vsa naročila za l. 1952 sprejema uprava tovarne učil v Črnomlju. Priporoča se za naročila, jamči za prvovrstno izdelavo

V septembru trinštiridesetega

Iz globokega razmišljanja in opreznosti okolice me je predrnil topot konjskih kopit, ki so se naglo približevale po cesti od Zalošne gore. Komu se tako mudi? Morda je zaseda opazila premikanje sovražnika iz Mokronoga? Morda nova ofenziva, morda kaj drugega?

— Stoj! sem zavpil z vso močjo. Konjenik je z največjo težavo zaustavil konja in hkrati zaklical:

— Italija je kapitulirala!

Kakor grom iz oblakov je planila novica med nas. Stab brigade je bil v hipu pokonci, takoj pa so vstali tudi vsi borci.

Kdo bi spal ob takem trenutku? Vsa utrujenost neprestanih pohodov je kakor pred ofenzivami nenadoma minila, pozabljene so bile vse težave, ki jih je brigada pretrpela v zadnjem času. Lica so nam žarela.

Kmalu je bilo po vasi vse živo. Iz nekdanjega Marijinega doma in šole so se začeli klicati. Na trgu pred cerkvijo so se zbrali borci in voditelji. Komandant brigade je ekical zbor. V tiho noč je zadonela pesem herojev iz stoterih borb, pesem borečega ee slovenskega ljudstva.

— Pohod! je odekal komandantovo povelje. Zavili smo proti Zalošni gori. S čela kolone ee je zaelišala pesem:

Hej, brigade, hitite, razpodite, zatrite požigalce slovenskih domov...

Pesem je kmalu utihnila. S hitrimi koraki, vendar v največjem miru, smo se približevali Mokronogu. Na položajih okrog Stare gore in na obronkih hriboča,

ki se je strmo spuščal proti Zalošni gori, smo se zaustavili. Pred nami je bila italijanska posadka. Komandant brigade je izdal zadnja navodila.

— Italijane moramo poklicati na predajo, Mokronog je treba zavzeti že ob zori!

Dolg rafal iz zbrojevke je zmotil nočni mir. Italijani na Zalošni gori so molčali. Slišati ni bilo ne strela ne glasu.

— Arredente Vi, l'Italia ha firmato la capitolazione! je presekal glas napeto tišino.

Italija je kapitulirala. Predajte ee! Konec je z vami! Danes — a večerj so še vsepovsod padale desetine žrtev, zadetih iz pušk italijanske soldateske.

— Arredente Vi! Pred nekaj dnevi smo enako zaklicali Italijanom v Mirni peči. Niso se hoteli predati. Se so računali z zmago, še so si domišljali, da bodo ostali gospodarji »Ljubljanske province«, še so v mislih rezali evet na kose in si ga delili s Hitlerjem.

Kako zveni danes tale »Arredente Vi!«? Oholi fašisti, rablji slovenskega naroda, molče. Strah jih je jutranje zore, strah jih je slovenskega ljudstva, ki so ga teptali in morili.

— Arredente Vi, l'Italia ha firmato la capitolazione! ee je spet oglašil v noč borec Gubčeve brigade.

Iz italijanske postojanke smo zaelišali govorjenje. Morda ee še dvomili in ugibali, kaj bi. Končno ee se oglašili:

— Venite giù, vogliamo trattare con voi...

Bili so v stiski. Pristali so na pogaja-

Polnoč je bila. Mirno je jadrala luna čez zvezdnato nebo in ee tu pa tam ekrla za redke oblake. Veenakoli je vladala globoka zasnjanost, vse je bilo mirno v moji okolici. Le iz daljave ee je včasih začulo ropotanje strojnic in posameznih strelcev iz Novega mesta, Trebnjega in Mokronoga.

Stal sem na straži pred komando brigade. Zamisljen sem bil. Prelepa zgodnjejevenska noč me je prevzela. Nočno tišino nad neštetiimi hribočki, ki so obkrožali Trebelno, je motilo ekovikanje čuka. Malo je bilo takrat v našem življenju takih noči. Saj smo le malokdaj spali. Vsak dan borbe, v katerih nas je skušal sovražnik iznenaditi in uničiti, vendar pa ee mu to nikoli ni posrečilo. Gubci so bili jekleni. Niso jih moglo omajati težave, ni jih utrudil noben pohod in nobena bitka. Cutiti eme, da smo vsak dan močnejši in po vsaki težki preizkušnji ee hrabrejši.

Italijani in beli se niso pozabili zadnjih juljskih dni leta 1943, ko smo Gubci napadali Zuzemberk. Se ee spominjajo borb okrog Bele cerkve, bitki pod Gorjanci, spominjajo ee Blatnega klanca, Zaplaza, Ajdovca, Dvora, Rajhenusa, Mavčlena, stotih in stotih drugih imen, ki bodo ostala v zgodovini malega, a neuklonljivega slovenskega naroda zapisana e krvjo njegovih najboljših sinov in hčera. Med temi pa ee bili tudi borci in borke Gubčeve brigade.

Sovražnik ne epi mirno. Morda ee pripravila na nove napade, morda ves prestrašen leži v železobetonskih bunkerjih in čaka, da bomo udarili nepričakovano po njem, da ga bo udarila roka slovenskega partizana. V septembru 1943 ee razmajali temelji fašistične oholosti in nadutosti na Slovenskem.

Iz naših krajev

PREGRAD OB KOLPI

Najstarejši ljudje ne pomnijo, da bi v tem kraju kdaj tako bogato obrodili lesniki. Vsaka lesniska ermača je bila polna užitnega sadu. Pridne roke se zdaj z lahkoto naberejo v enem dnevu tudi do 30 litrov lesnikov.

Bogato so obrodile tudi divje bruske (divjake), ki so po stelnikih in gmalni polne kakor brinje. Tudi te nekateri prav pridno nabirajo, saj so zelo dobre za most in žvanje.

Delo pri transformatorju, ki za grade med lovate v zlati in Predgradom, so v polnem toku. Ljudje se še veselo dogodka, ko bo tudi nam v Poljanski dolini vendar enkrat zasvetila električna luč. Vsaka hiša z veseljem pošlje svojega človeka za brezplačno pomoč pri težakih delih.

Lastovke so nas zapustile šestege septembra in odletele prezimovat v južne kraje. J. Š.

IZ SEMICA

V nedeljo 9. septembra je semiška gasilska četa pripravila zabavo. Popoldne ob 14. uri so bile gasilske vaje, pri katerih so sodelovale gasilske čete iz Stranske vasi, Štekljiceve, Krvačevega vrha, Gorenjcev, Kotal in Vrčice. Izvencni program so se je vaju udeležila tudi četa iz Črnomlju. Pozornost so zbudile precej sposobnosti. Pripravljeni je bila tudi prva pomoč. Gledalcev ni manjkalo.

To končni valj je bil zbor vseh motornih hrizant in članov na trgu, kjer jih je pozdravil poveljnik tog. Janca Hovevar. Med drugim je pozdravil brigadnega poveljnika tog. Malešiča in najstarejšega gasilca iz Bell krajini tovaršila Maceleca, ki sta se udeležila vaj. V kratkem govoru je tovaršila Hovevar prikazal delo čete od ustanovitve do danes. Četa je bila ustanovljena leta 1893. Končno je povabil vse člane k še večjemu sodelovanju, rosnemu tovarštvu, pomoči bližnjim lid.

Nato so vsi navzoči odšli na veselilni prostor, kjer so se starejši gasilci razgovorjali o razvoju gasilstva, mlajši pa so se zabavali z ostalimi gosti. Tako so gasilci v Semiču preživeli nedeljo in svoj praznik. A. P.

POKOPALIŠČE BODO VENDARLE UREDILI

Topličani so se z resno vneto lotili urejanja pokopališča, kar je bilo že skrajno potrebno. Zanimarjenost pokopališča je v čudni luči kazala spoštovanje domaćinov do svojih pokojnih, pa tudi do izter esvobodilne vošne, ki počivajo na tukajšnjem pokopališču.

Da bo pokopališče urejeno kraju in legi primerno, je zanj izdelal načrt arhitekt S. Prvini deli so že prišli. Navadna tezaška dela opravljajo s prostovoljnimi delom po vrsti, kakor jih razporeja odbor za ureditev pokopališča. V celotno vso točno prihajajo, so pa še nekateri, ki molijo, da nilm ni treba sodelovati. Tudi denarni prispevki, ki so nujno potrebni, ne pričeajo takot kot bi morali. Da bo pokopališče urejeno res po načrtu, je treba pohleati tudi z denarnimi prispevki. D. G.

DOLENJSKE TOPLICE BREZ PITNE VODE

Dolenjske Toplice imajo že nad 50 let lasten vodovod, ki je napeljan iz Izvirka v Podturnu. Napeljava vodovoda je takrat, ko so ga gradili, ni bila posrečena, ker niso upoštevali vršnih tal. Zato je bilo zdravlilnišče večkrat — posebno ob suši brez vode, ker je v vršnih tleh pod jezom odtekala. V takih časih so se domačini prekrbovali z vodo iz terne. Črpali so jo s črpalko, ki je bila napeljana iz Izvirka in

je imela iztočno cev na pročelni strani kopališkega postolja. Vodo so ohladili na ledu ali v hladnih kletih ter je bila ohlajena zvedra in prav dobra pitna voda. Črpalka pa je bila ob prezidavi leta 1922 odstranjena. Da bi izvirna voda ne trpele pomolkanja vode ob suši, so Topličani preskrbeli električni motor, ki je v obratu, kadar manjka vode v zajetu in jo črpa iz Izvirka, ki je dovolj močan. Ko se je v Kočevju pojavil tifus in je izvir vode, ki preskrbuje zdravilnišče, v zvonju kočevskih vzozdov, so pri vznožju izvirnih ptiha stavili posredne cevi, ni zdrava in pitna. Ker tudi studencev ni so Dolenjske Toplice brez zdrave pitne vode; lahko uporabljajo te prekuhano vodo.

O temeljitno popravilo topliškega vodovoda je bilo že mnogo govora, a do stvarnih dejanj še ni prišlo. D. G.

LUKNJE, JARKI IN BLATO NA CESTAH

Ko prideš v Novo mesto, že na mostu opaziš razveseljiv napredek v obnavljanju kraja, hiša in cest. Tiakovana cesta bo ponos mesta. Če pa zavležeš iz mesta proti Kandiču in Grmu, pa dobiš vti, zanemarjene vane ali zapuščenih dežel. Trpešče cesta na Grm dela Novemu mestu, že prava sramota! Pri prehodu s Trdnove na Štemburjevo ulico moraš biti dober brodar, da zvoziš skozi blato, ki je ostalo na ulici po urejanju kanalizacije in vodovoda. Kupi zemlje onemogočajo promet. Se slabše je pri Zlatčevi žagi in mlinci, kjer je celo čista, dišeča leša kar na cestni na tratincah, po katerih prevajajo hlode na žago in ki so skoraj 10 cm višje od ceste, si lahko polomiš noge. Promet do žage podjetja »Krk« pri Kovačičevem mlinu je zelo povečan, saj stalno prevajajo les z avtomobili in vozni, za veliko večje luknje na cesti pa se ne zmeči nihče. Ali se ne bi tudi za Štemburjevo in Trdnovo cesto dobilo nekaj gramoz? Hlini lastniki bi sami pomagali pri razpisanju, saj cestni sami najbolj potrebujejo. St.

TOVARNI AVTOMOBIL PODRI KAPELICO

Pri Dolenjskih Toplicah se je pred nedavnim zgodila nenavadna prometna nesreča. Šofer Gomboc Stefan, ki je bil vinjen, je z veliko hitrostjo vozil tovorni avto iz Toplice proti gozdu, na ovinku pod topliškim pokopališčem pa je zadel v kapelico, ki stoji nedaleč od ceste. Avto je kapelico podril in zavozil v potok Sušice, od koder so ga dvignili naslednjega dne močno poškodovanega šoferja z eno zlomo desnice, ki se je vozila z njim v kabini, pravočasno iztreznil ter skočil iz avtomobila. Oba sta ostala nepoškodovana. Za avto pa bo Gomboc seveda še odgovarjal.

KINO — VELIKA PRIDOBITEV TOPLIC

Z dozdraditljivo zadržnega doma, ki naj bo kulturno središče topliške doline, so si Topličani zaželi kulturnega napredka in

CRNOMELJ

V okraju Crnomelj je bilo avgusta rojenj 39 otrok od tega 22 dečkov in 17 deklic. Porok j bilo 5, umrlo pa je 19 oseb (8 žensk in 11 moških).

Poročili so se: Usluzbenec Janežič Jožef iz Trbovelj in učiteljica Rebalj Marija iz Metlike. Kmet Malešič Jožef in kmečka delavka Matjašič Terezija, oha iz Rosalnice. Oficir JA Bukovec Alojzij iz Kotal pri Semiču in šivilja Stukelj Kristina iz Sardinje vasi. Kmet Želiko Janez iz Vojne vasi in kmečka hči Medla Marija iz Talčevega vrha. Nameščene Marinek Leopold in nameščanka Plut Rozina, oha iz Črnomlja. — Čestitamo!

Umrli so:

Kambič Franc, 80 let, iz Metlike. Kočevar Ana, 86 let, iz Metlike. Nemanjš Bara, 69 let, iz Radovnice. Radko Martin, 70 let, iz Rosalnice. Govedarič Ana, 77 let, iz Rosalnice. Sušarič Marija, 70 let, Starihov vrh. Stukelj Jakob, 84 let, iz Trebnjskega vrha. Sever Miroslav, 1 mesec, iz Sel pri Semiču. Ivančič Jakob, 61 let, iz Vrčice. Troje Jožef, 89 let, iz Rožnega doma. Knez Dušan. Kočevar Marija, 75 let, iz Lokvice. Kračavac Janez, 49 let, iz Lokvice. Sladič Marjan, 5 mesecev, iz Vinice. Stajdohar Amalija, 20 let, iz Dračutaja. Rupe Anton, 17 let, iz Starega trga. Šterk Jurij, 77 let, iz Predgrada. Peško Helena, 84 let, iz Petrove vasi, Wuchso Jožefa, 81 let, iz Crnomlja.

V OKRAJU KOČEVJE

V mesecu avgustu se je rodilo v kočevskem okraju 43 otrok, od teh je 21 dečkov in 22 deklic. Umrlo je 12 oseb, porok pa je bilo 17.

Poročili so se: Pek Boje Alojz in šivilja Gallis Elvira iz Trsta. Oficir JA Zupančič Anton iz Travnika in nameščanka Obiak Angolina iz Ključnice vasi. Rudar Boben Jože in nameščanka Omeršič Marija iz Kočevja. Šofer Franc in Müller Erich in poljedelka Kokek Terezija iz Kočevja. Delavec Mihelčič Alojz iz Hrovača in gospodinja Kovac Kristina iz Rote. Rudar Novak Anton in poljedelka Bonifer Roza iz Zelje. Poljedelca Kuzman Martin in poljedelka Sapač Kristina iz Četvrteljeve. Voznik Stelman Vilhelm in hčer Albina iz Mozja. Rudar Frayez Michello iz Kočevja in delavka Kuželj Rozalija iz Supere vasi. Elektrotehnik Nemeth Stefan in delavka Knez Zofija iz Kočevja. Poljedelca Smogavec Karel iz Maribora in poljedelka Turk Antonija iz Rozatega hriba. Nameščene Zagar Jože iz Sela in delavka Varial Julka iz Breda. Voznik Katarin Franc iz Smečarjeve in delavka Mavrovč Marija iz Oslinice. Delavec Martinčič Mirko in gospodinja Trava Danica iz Druge. Kmetovalec Grebene Ludvik iz Rakitnice in poljedelka Bolha Ana iz Gorice vasi. Oficir JA Mazalica Radomir iz Ljubljane in tovaršilska delavka Cimprič Marija iz Mlake. Kmetovalec Jurin Anton in hčer in kmetovalka Matičič Katarina iz Slavskega laza.

Umrli so:

Oficir JA kapetan Bosnić Jakov iz Ljubljane, star 25 let. Podoficir JA St. vod

»Ko se pa nič ne dobi...«

Na tak odgovor naštetjo dostikrat delavni člani Rdečega križa, ko vabijo v vrste te človekoljubne mednarodne organizacije nove člane. Pogledimo Novo mesto, od leta 1949 do 1951 je padlo število članov mestne organizacije RK za skoraj 200 ljudi...

Pred leti je bilo zunanje delo RK tudi v mestu bolj opazno. Takoj po vojni so bili potrebni nujne pomoči mnogi prebivalci Rdečega križa. Je imel na razpolago precejšnje količine blaga in hrane, poslale omedne rodurca Rdečega križa. Lani in letos je bila pomoč s strani RK posvečena predvsem res najpotrebnejšim. 11 otrok je odšlo na enomesecno okrevanje v Savudrijo k morju, kjer stane oskrba za vsakega otroka 5000 dinarjev. RK je sodeloval pri razdeljevanju CARE nakaznic za brezplačno ameriško pomoč v hrani. Od marca do julija je bilo razdeljenih v mestu 3272 CARE nakaznic, predvsem otrokom in nad 60 let stariim osebam, diabetikom, TRC-holnikom, nosečim ženam in socialno slabšjim prebivalcem mesta.

Na obnem zboru, ki je razrešil stari odbor, dasiravnih nekateri njegovi člani niso v celoti izpolnili svojih nalog, so bili izvoljeni v novi odbor: Mara Štukelj, Franc Avsec, Marija Mavrič, Anastazija Midorfer, Slava Cister, Marija Sila, Ana Vojrine, Eva Zupančič, Pepina Ble, Franc Košir, za žabjo vas Franc Vrhar in Justina Mišigol, za Bršljin Cuk in A. Wolting za Iroo vas pa Matoh in Tina Luškič

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnjak — Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Kapucinski trg 3 — Poštni predal 33 — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, številka 616-190322-1 — Četrletna naročnina 75 din, polletna 150 din, celoletna 300 din — Naročnina se plačuje vnaprej — Tiska tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani

Nabavlja in prodaja:

- svojim članicam
- kmetijskim zadru-
- gam za široko
- potrošnjo:
- tekstilno blago,
- obutev, steklo,
- porcelan, železino,
- kemične proizvode,
- umetna gnojila,
- galico, kmetijske
- stroje, gradbeni
- material in različno
- drugo blago

Trgovsko podjetje OZKZ NOVO MESTO

Telefon šte. 18

Bančna zveza: Narodna banka Novo mesto št. 616-70502-0

RAZGIBANA ŠPORTNA NEDELJA

Minulo nedeljo so ljubitelji odbojke v Novem mestu je prišli na avo račun. Že ob osmih zjutraj sta igralci na Loku čakali na boritelje za nastov republiškega prvaek snkih vrst za leto 1951.

Mladinke iz Kamnika so nastopile prve. Iz začetne nervoznosti, ki pa je ob navduševanju gledalcev Novomeščankam kmalu vtila dovolj poguma za lepo igro, se je razvila lepa igra. Zmagale so domačinke z 2:0. Najbolj sta se postavili Vidvešva in Kavčičeva, ki bosta lahko z dobrim treningom kmalu dosegli vidne uspehe.

Šmiheljski mladinci so se nato pomerili z mladinci iz Kamnika. Priznati je treba, da se odbojka v Šmihelu ugodno razvija. Zmagali so Šmihelčani z 2:0. Najboljši igralce na polju je bil Milan Hraštar.

Nalpešo igro so pokazale članice, ki so se po prvih prvemstvenih tekmah pomerile v prijateljski tekmi s članicami ljubljanskega Železničarja. Z lepo, tehniško dovršeno pristno tehniko so z lahkoto nadkrilile nasprotnice in zmagale s 3:1.

Za člane zvezne lige pa je bila tekma trpka preizkušnja. Igralci »Krk« so se pomerili z zveznim moštvom ljubljanskega Železničarja. Prvo igro so Novomeščani

dobili, ostale pa izgubili. Rezultat: 3:1 za Železničarja. — Priznamo, da bi z boljše medsebojno povezavo, brez podcenjevanja soigralcev in brez pretirane nervoznosti lahko bili Novomeščani trdi oreh marsikateremu, danes uspešnejšemu nasprotniku. »Krk« nima dovolj rutine, slaba pa je tudi igralna tehnika njenega moštva. Pred začetkom jesenskega dela zveznega prvenstva bi bilo dobro še marsikaj popraviti v odbojkarški vrsti »Krk«, ki je pokazala, da zna igrati, ki pa mora odpraviti pomanjkljivosti, ki ogražajo dosedanje uspehe.

Tekme sta sodila Romih in Urh dobro. Popoldne so v prijateljski mladinski nogometni tekmi izgubili Novomeščani z Borovničani prvi polčas z 1:0. Izro je prekinilo hudo neurje.

ŠPORT V ČENOMLJU

Nogomet
Rudar (Crnomelj): Jadran (Ljubljana) 8:1 (2:0).

SAH

ŠD Novo mesto - ŠD Trebnje 3:5.

Drobtine iz dolenjske popotne malhe

»Kar odpovedala bom Dolenjski list, ker se niste že dva tedna oglašili! me je prav lepo pozdravila Katca Milek, ko sem koračil prejšnji teden po lepi belokranjski deželici.

»Ho, ho, le počasi, dekle! Trgatev se bliža, še bo veselo! Če pa sem si dva tedna zdravil revmo, zato vendar še ne boš odjavljala lista? Saj ga še tisti ne odjavijo, ki ga letos sploh še plačali niso!«

No, pa sva se lepo pomenila s Katco. Mimogrede sva obdelala črnomeljsko mesarjio, ki prodaja včasih lepo in »slabomeso, po domače vratovino, pa izbere vendar ne prepuča strankam, temveč muhavosti mesarja. Ali niso v Crnomlju še nič slisali o prosti trgovini?

Gradac se mi že od nekajdaj dapa-de, Oni dan so si ogledali vaščani film »Zgubljeni dnevi«, pa so ljudje uhajali s predstavne in govorili o »Zgubljenih dnarjih« in »Zgubljenem času«. Najmanj petnajstkrat se je reč strgala. Ko sem se pogovarjal z njimi, so mi rekli, da bi jih moral vsaj enkrat na teden obiskati, da je pri njih vedno kaj novega. Pita pa v Gradacu posebne sorte veter. Gasilci so n. pr. v nedeljo pustili po vajah v motorni hrizantni precej bencina, pa je do druge nedelje enostavno shlapel.

Od prepriha rada glava boli. Zato sem raje zabil h gasilcem v Prelesje ob Kolpi. Tam so se kregali pristasi kulturnega in nekulturnega gasenja požarov. »Kulturniki« so predlagali, da bi z gasilskim denarjem kupili tamburice. Če bi gorelo, bi ogenj enostavno obkolili in zaigrali kakšen čarad ali staro polko, ni vrag, da ne bi nehali gretiti. Drugi pa so zagovarjali stari način gasenja z vodo in so bili za to, da se kupi motorna hrizanta. In glejte, zmagali so poslednji. Kakšna kulturna zaostalost, kajne?

V Metliki si terejo glavo s hišami, ki so last ljudskega premoženja. Na zalost imajo samo eno, tanjo pa se puli 8 ljudi, ki bi jo radi kupili. Kupila pa ni jo rada tudi metliška kmečka delovna zadruga za nekatere svoje člane, ki se nimajo strehe nad glavno. — Še huje skrbi imajo prebivalci Dobljč, Tančeve gore in Maverlina. Izumili so čudno reč, »kanalovod-vozolom« ji pravijo. Reč je podobna nekdanjim cestam, le da služi zdaj ob nalivih za prenos vode iz Debelega vrha v Dobljče, iz Miklarjev na Maverlin in iz Vrh gore na Tančovo goro in Kvasico. Nekateri pa ji še vedno pravijo »šporetina žila«, vozači pa preizkušajo spretnost svojih rok in odpornost vozil. Toplo priporočam cestnim moštem v Crnomlju, da si čudno ogledajo: če bodo pešali, naj gredo na pot s plečalnno opremo...

Iz Bele krajine me je zanesla na Kočevsko. Tam me slobo poznajo. Veliko obljub, pa malo hoska, to bi zapisal za klobuk mnogim aktivistom, ki se za razširjenje lista malo menijo. Že v Petrinji se mi je milo storilo. Na junjske dneve iz narodnosvobodilne borbe so me spomnile ručvine staba in na njih zgodovinski napis. Na Brodu ob Kolpi

na hrovaški strani pa so vse lepo obnovili in pozidali, da kraja skoraj spoznal ne bi, odkar sem se med vojno hodil tod okoli. Kdo bo pa v Petrinji obnavljal?

Proti Fari in Vasi sem jo mahal ježen in lačen. Napisne table gostiln zamam iščeš, prav tako jih nisem našel v Novih selih. Tam so celo solo »zokamujtirali« v župnišče... Italijanskih napisov v vasi ne manjka, nekateri popravljajo celo — Stalina. V Kočevski R e k i imajo vsega dovolj, tudi kmečko delovno zadrugo. Žal niso vsi zadržniki s srcem in dušo za skupnost. Nekateri »zadržniki« so najprej zvolili pridelke z ohnišnice, potem pa, vse so imeli časti, še z zadržne zemlje. Požeta pšenica je gnila, prva košnja pa se jim je čudno dolgo zavlekla... Zadržni dom čaka menda na čudež, ker ga sicer verjetno ne bodo dozdiali. Pred dveh leti so prišli do strehe, potem je pa vse ostalo. Že lani so padale s strehe doma prve opeke, pa so mi rekli, da bo dom letos gotov. Da, da, obljube, obljube... Opeko pokriva zelena trava in visoke koprive. Dom kar s prtom kaže na sosednjo solo, ki nosi spominsko ploščo, da je bil tu v oktobru 1943 prvi kongres ZSM, na katerem je mladina sklenila, da bo nadaljevala borbo proti okupatorjem. Ali ji današnja mladina Reke in sosednjih vasi ne bo mogla častno slediti? Vas ni nič sram, mošje in žene, sem baral ljudi, ko smo ogledovali nedograjen zadržni dom.

V Kočevju so me hoteli zbegati paničarji s tifusom, češ da je že pol mesta v bolnišnici, pol pa na pokopališču. Nič nisem verjel, pač pa svetoval znancom in sorodnikom, naj bolj skrbijo za higieno in splošno snago v lepem, starodavnem Kočevju.

Ob cestah in poteh proti Dolenji vasi so me pozdravljale nove strehe obnovljenih vasi. Veliko je pomagala ljudska oblast tem krajem, zato sem se tudi zaoznančarjem, ki so menda ponosni, da so njihove vasi pri obveznih oddajah kakor za stavo vedno med zadnjimi. Ribnica me je obsula s prahom do kolen. Bo menda kar držalo, kar sem bral poleti v časopisih, o delu odgovornih mož na krajevnem odboru. Ali ne bi mogli posnemati Kočevja, ki uspešno skrbi za svoje komunalne zadeve in je letos že marsikaj pozidalo?

Novice iz novomeškega okraja! Za cel kos jih je, okroglih in žalostnih, suhih in debelih... Na Dvoru se je zgodilo nekaj groznega! Kar peš sem jo ucoril iz Ribnice čez Saho krajino med ljube Dvorčane! Pomislite, narava se spreminja, morda bo celo čudeži! Revolucija se obeta v znanosti! Administrator na krajevnem ljudskem odboru je zanosil... Že prej niso imeli na KLO v Dvoru sreče z administratorji, zdaj pa že celo nel Zadnji se je okoričkal kar povprek z žilvskimi nakaznicami, celo tako za noseče žene si je privoščil, revež. V Šmarjeti so imeli »ministratorko« z dvema želodcema, na Dvoru pa administratorja, ki se

je začel šteti k ženskam. Vse skače križem-kračem kakor na letalskem mitingu v Prečni, kjer so skakali padalci izpod neba, gledalci na letališče in zemlje od 5 na 10 dinarjev...

V Gornjih Lakovnicah pri Birčni vasi sem se odkril pred ostanki nekdanje gasilske brigadne pokojnega društva. Že med vojno jo je udarila huda nesreča, da je zgorela, pa še danes lepo mirno počiva za zidom, kjer je vzela konec. Kaj v Lakovnicah ne bo nikoli več gorelo, sem uprtaš domačine? Pa so se praskali po kosmatih glavah in besedili, da bo že DOZ plačal, če bo kaj zgorelo... Če pa DOZ ne bo, bodo pa v Ameriko pisali po pakete, saj so se mnogim laži že kar lepo obnesle.

Neparna bolezen je razsajala letos nad žitnimi polji, so me poučili v Podljudbnu! V novo letino se je zaril že kar na njivi molji! Ti zalega nemarna, nova letina, pa že moljava... Odbornik in velik kmet Plantan je celo svojo obvezo za celih 12 kg presejal, pa je imel smolo. Izbirneži pri Žitofondu so mu 67 kg žita odklonili, češ da mesa v žitu nočejo. V zadrugi pa čaka zbirka raznih rastlin in živega mesa, da bi se je kdo usmili. Niheč pa ne more teči, da Plantan dolžnosti ni dosegel.

»Le ugrizni se v jezik, Janez, ki rad udrihač po velikih kmetih!« so mi dejali znanci, ko sem zapuščač Birčno vas in jo mahnil na ravno Šentjarsko polje. Obiskal sem Jožeta Bratkoviča v Mihovem, ki je ob odkupu mršavec skrbl v sosedov svinjak svojega prašiča, da sosed za to še vedel ni! Pa ga je ukaniil, sosed seveda; prašiča ni mogel, ker so ga vendarle odkupili, čeprav je Jože odbornik.

V Razdrtem je bilo lustno. Brsancka, pijana ko čep, spel ni hotela oddati žita! Namahala me je po hrbtu, da sem bil ves lisost; kaj ne bi bil, ko je pa imela 200% preveč alkoholi v sebi. Celoz »vrazbojnikom« in »barabom« me je počastila! Postavil je tudi Franc Gorisek, odbornik iz Ostrga. Namesto da bi pomagal pri odkupu, je odkupovalcem dejal, da »ne gre žita krasti«. O ti ljuba tankovestnost! Ko bi le ostal vedno tak! Pri Bančevci v Drami je letos spel strahilo. Namesto v kašči ji je letelo žitno zrnje v skrinjo, ki je bila pod kozolcem zametana s slamo. Ko so odkupovalci pojasnili nenaravno copranje z žitom, jim je Bančevca zagrozila z javnim tožilcem! Okoli St. Jerneja zaoznančarjev še ni zmanjkalo. Bančevci in Brsancki je podobnih še več žitnih moljev...

S palico v roki sem se čez Krko vradal domov. Pri Mariji Hasl v Kronovem sem si oddahnil. Mrgole je pil tam pol litra kislice, pa je moral šteti 80 dinarjev za tekočino. Tudi jaz sem ga naročil tako mero; račun ni bil seveda nič manjši. Ko pa sem začel ratlagati, da je cena previsoka, so mi ga ponudili — za ston! »Ne hoste!« sem rekel in plačal ter jo s kislimi občutki mahal ob Krknavgor. Po hrbtu pa mi je opletala pot na malha... Vaš Janez Popotni.

razvedrila, omlilil lasten kinoprojektor, ki bo dvakrat do trikrat tedensko predvajal filme. Po požrtvovalnem prizadevanju upravnik invalidskega doma tovaršila Tomleca se je želja Topličanov uresničila. Minulo nedeljo je bila otvoritvena predstava filma »Plavi žo, ob nitvo polni dvorani, nato pa je bila velika ljudska veselica s plesom, ki je trajala pozno v noč.

Že predvajanje prvega filma je pokazalo veliko zanimanje domačinov in okoličanov za dober film. Pridobitev kina so pozdravili tudi kopališki posilje, ki se veselo zabavajo in razvedrila v enoličnosti zdravilškega življenja.

SPOMINSKO PLOŠČO BORCEM IN TALCEM BODO ODKRILI

Krajevni odbor Zveze borecev v Semiču je pred nekaj dnevi sklenil, da bo pripravil odkritje spominske plošče na pokopališču, kjer so bili ustreljeni boreci in talci 1. 1942. Med sedmimi ustreljenimi sta bila tudi Milan Žunič in Milan Hovevar, boreca iz 1. 1941, ter 16 letni borec Loize Stričelj.

KAKO BO S PROSVETNIM DOMOM V SEMIČU?

Sedanji Dom ljudske prosvete v Semiču je po svoji zgradbi in prostoru namenjen izključno izobraževanju mladega pokopališča, kjer se ga poslužuje Ljudska prosveta. V hitrem Prosvetnem domu, ki ga je po osvoboditvi kupila kmetijska zadruga, je skladišče soli. Kakor bi moral sedanji dom služiti izključno življenju kraja in njegove okolice, tako bi se lahko v starem Prosvetnem domu uredili prostori, primerni za prosvetne namene. Mladina ima veselje do dramatike, ljudje pa močno pogrešajo kulturne prireditve. V domu bi imele prostor tudi vse ostale organizacije, ki drugje nimajo prostora za sestajanje članstva. Prosvetni dom, v katerem je bilo leta 1941 postavljeno javno tožilstvo Slovenije, 1. 1945 pa patriška konferenca, na kateri so bili tudi tovaršili Kardež, Moša Pijade in drugi, naj se ne bi spreminjal v stanovanjsko zgradbo. KLO naj bi se potrudil in sedanjo stranko izselil, uprava doma pa bi začela s prireditvami deli Odeje je silka življenja, zato preskrbimo mladini možnost, da se ho lahko izživlja v kulturnoprosvetnem domu. Za delo na tem področju pa naj bi v Semiču pokazali več zanimanja prosvetni delavci in vsi člani množičnih organizacij. Več rok več naredi! P. A.

ŠMRTNA NESREČA V VELIKEM GABRU

V četrtek 13. septembra se je smrtno ponesrečil v Velikem Gabru kmet Franc Stepec, star 67 let. Med vožnjo se mu je splačil konj, tako da je Sepec dohlj pri padcu hud udarce na sence, zaradi česar je kmalu izdihnil. A. Z.

Gibanje prebivalstva

nk Vujšič Radivoj iz Ljubljane, star 24 let, Oficir JA poročnik Govedarica Pitar iz Ljubljane, star 26 let. Vsi trije so bili 15. avgusta t. l. žrtve letalske nesreče nad Gorenjo vasjo pri Ribnici. Silo Jakob preučitelj iz Jurjevce, star 91 let, Upokojenec Kozin Jože iz Hrovača, star 75 let, Gospodinja Zagar-Ljudmila iz Srednje vasi, stara 29 let, proglazena k mrtvim. Kmetovalec Košir Alojz iz Knežice lipe, star 59 let. Gospodinja Vidverol Marija iz Dolenje vasi, stara 67 let. Gospodinja Kramer Ana iz Dolenje vasi, stara 72 let. Preučitelj Staro Anton iz Prizgarič, star 7 let. Poljedelka Marn Marija iz Lpovca, stara 50 let, in kmetovalec Merhar Anton iz Rakitnice, star 69 let.

Prostovoljci Novega mesta!

Prostovoljno delo na cesti za delovne kolektive: 22. 9. — Sodišče, tožilstvo, Servis, OZKZ, Okrajni magazin 24. 9. — VTP, MLO, Gozdno gospodarstvo, 25. 9. 26. in 27. 9. Mestna podjetja po posameznih zadevah. Poverjenstvo za komunalne zadeve MLO 28. 9. — Uprava Narodne milice, Poverjenstvo za notranje zadeve, množične in druge organizacije. 29. 9. — Privatni obrtniki, Odkupno podjetje, Cegrud, »Krk«. 1. 10. — Tovarna Istrač. 2. 10. — Kremen, Okrajni odbor ZVVI, Žitofond.

Kino

KINO NOVO MESTO PREDVAJA: Od 21 do 24. septembra: Ameriški film »Mildred Pierce«. Od 25. do 27. septembra: Angleški film »Ne zapusti me«. Od 28. septembra do 1. oktobra: Ameriški film »Hrepeneca vdova«.

Ohjave — Oglasi

V NAJEM oddam posestvo v Novem mestu s pripadajočim vrtom in gospodarskim poslopjem v obsegu 2,40 ha orne zemlje. Koba Julij, Novo mesto, Glavni trg 23 — 75 IZGUBILA SEM zlato žensko zapestno uro 13. septembra. Postenemu nadležniku nudim lepo nagrado! Naslov in upravi Dolenjskega lista. — 79

PRODAMO manjšo količino starega časopisnega papirja po ugodni ceni. Okrajni magazin, kmetijske zadruge! Zahtevajte ponudbo pri upravi Dolenjskega lista, Novo mesto.

KUPIMO PISALNI STROJ. Ponudbe z navedbo cene in pisave pošljite upravi Dolenjskega lista, Novo mesto, poštni predal 33.

Priporočajo se podjetja pod skupno upravo</